

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA PEDAGOGIKO IN ANDRAGOGIKO

DIPLOMSKO DELO
**UPORABA PORTFOLIA V PROCESU
SODELOVANJA MED VZGOJITELJICO V
VRTCU IN STARŠI**

Mentorica:

Doc. dr. Andreja Hočevar

Somentorica:

Doc. dr. Jasna Mažgon

Kandidatka:

Ajda Ažman

Ljubljana, 2013

»Pri otrocih ni majhnih korakov.
Vse, kar storijo in naredijo, so velike stvari.
Predvsem srca imajo večja kot mi – odrasli.
Vanje spravijo vse, kar vidijo in vse,
česar se zavedajo – tudi majhen kamenček,
ki so ga opazili na cesti, listek z drevesa,
poljubček kar tako, mravljico, črička,
predvsem pa vse ljudi, ki so okoli njih ...«

(P. S. Buck)

ZAHVALA

Zahvaljujem se vsem, ki so mi pomagali pri pisanju diplomskega dela in me spodbujali.

Posebna zahvala gre moji mentorici, profesorici doc. dr. Andreji Hočevar, ki mi je pomagala s svojimi strokovnimi nasveti, me usmerjala in potrpežljivo vodila skozi proces nastajanja diplomskega dela. Zahvaljujem se tudi somentorici, profesorici doc. dr. Jasni Mažgon za pomoč in potrpežljivost pri pisanju empiričnega dela diplomskega dela.

Zahvaljujem se tudi vrtcema Mojca in Najdihojca ter seveda vsem staršem, ki so sodelovali v anketi, saj so mi omogočili, da sem izvedla anketo, na kateri temelji empirični del mojega diplomskega dela.

Hvala tudi moji družini in fantu Aljoši, ki so me spodbujali k pisanju diplomskega dela in mi nudili potrebno pomoč skozi ves čas študija.

KAZALO

I. TEORETIČNI DEL	13
1. UVOD	8
2. KAJ JE PORTFOLIO?	10
2.1 DEFINICIJE PORTFOLIA	10
2.2 VRSTE PORTFOLIA	13
2.3 PROCES NASTAJANJA PORTFOLIA	14
2.3.1 Utemeljitev 'notranje filozofije' portfolia in priprava postopkov portfolia/ osnovni portfolio	14
2.3.2 Zbiranje vzorcev izdelkov	14
2.3.3 Zbiranje fotografij	15
2.3.4 Uporaba dnevnika	15
2.3.5 Intervjuji z otroki	15
2.3.6 Sistematično zapisovanje	16
2.3.7 Anekdotski zapisi	16
2.3.8 Priprava opisnih sporočil (o otrokovem napredku v določenem času)	16
2.3.9 Vodenje 'tri-plastnih portfolio srečanj' (srečanje med vzgojiteljem, otrokom in staršem)	17
2.3.10 Priprava zbirnega portfolia	17
2.4 PREDNOSTI IN SLABOSTI UPORABE PORTFOLIA V VRTCU	18
2.5 PRAKSA UPORABE PORTFOLIA	23
3. SODELOVANJE VZGOJITELJICE IN STARŠEV PRI OBLIKOVANJU OTROKOVEGA PORTFOLIA	27
4. IZDELAVA IN UPORABA PORTFOLIA IN KURIKULUM ZA VRTCE	31
4.1 NAČELA URESNIČEVANJA CILJEV KURIKULUMA ZA VRTCE IN UPORABA PORTFOLIA	32
4.2 CILJI KURIKULUMA ZA VRTCE IN UPORBA PORTFOLIA ZA NJHOVO DOSEGANJE	34

II. EMPIRIČNI DEL.....	37
5. OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA IN CILJI	38
5.1 RAZISKOVALNI PROBLEM	38
5.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	38
5.3 RAZISKOVALNE HIPOTEZE	39
6. METODOLOGIJA	41
6.1 OPIS OSNOVNE RAZISKOVALNE METODE.....	41
6.2 VZOREC IN OSNOVNA MNOŽICA	41
6.3 OPIS POSTOPKA ZBIRANJA PODATKOV	42
6.4 OPIS INSTRUMENTA.....	42
6.5 SPREMENLJIVKE.....	43
7. REZULTATI IN INTERPRETACIJA	44
7.1 KAKOVOST SPREMLJANJA OTROKOVEGA NAPREDKA	44
7.2 POGOVOR Z VZGOJITELJICO O OTROKU	46
7.3 KAKOVOST VPOGLEDA V VZGOJITELJIČINO IZVAJANJE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA DELA	48
7.4 KAKOVOST ODNOSA STARŠI – VZGOJITELJICA.....	49
7.5 PRIMERJAVA UPORABE IN NEUPORABE PORTFOLIA V POVEZAVI S SPREMLJANJEM OTROKOVEGA NAPREDKA NA RAZLIČNIH PODROČJIH UČENJA.....	51
7.6 PRIMERJAVA UPORABE IN NEUPORABE PORTFOLIA V VRTCU V POVEZAVI S POGOVOROM Z VZGOJITELJICO O OTROKU	53
7.7 PRIMERJAVA UPORABE IN NEUPORABE PORTFOLIA V VRTCU V POVEZAVI Z VPOGLEDOM V IZVAJANJE VZGOJNEGA DELA V ODDELKU..	55
7.8 PRIMERJAVA UPORABE IN NEUPORABE PORTFOLIA V POVEZAVI S SODELOVANJEM Z VZGOJITELJICO	56
8. SKLEP.....	58
9. LITERATURA	62

9.1 KNJIŽNI VIRI	62
9.2 ELEKTRONSKI VIRI	64
10. PRILOGE	66
10.1 VPRAŠALNIK.....	66

POVZETEK

V diplomskem delu smo obravnavali uporabo portfolia v vrtcu, osredotočili pa smo se predvsem na uporabo portfolia pri sodelovanju med starši in vzgojiteljico v vrtcu. V teoretičnem delu smo predstavili definicije portfolia različnih avtorjev in opredelili njihove vrste. Ob tem smo orisali proces nastajanja portfolia in opozorili na prednosti in slabosti njegove uporabe v vrtcu, poleg tega pa smo obravnavali tudi praktične primere uporabe v vrtcu. S pomočjo uporabe portfolia v vrtcu se lahko spremlja in dokumentira otrokov napredek na različnih področjih učenja in skuša ustvarjati optimalne pogoje za doseganje različnih učnih ciljev. Ob tem se načini učenja individualizirajo in prilagodijo vsem potrebam otrok v vrtcu. Vzgojiteljica mora pri tem slediti ciljem in načelom, ki jih določa Kurikulum za vrtce (1999), poleg tega pa je kurikulum vzgojiteljici tudi v oporo in pomoč pri oblikovanju portfolia v vrtcu.

V empiričnem delu pa smo analizirali mnenja anketiranih staršev o kakovosti spremljanja otrokovega napredka na različnih področjih otrokovega učenja. Preverjali smo, ali se mnenja staršev o kakovosti vpogleda v vzgojiteljico izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela in kakovosti sodelovanja z vzgojiteljico, razlikujejo glede na to, ali vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio ali ne. Preverili smo tudi, ali se mnenja staršev o tem, da jih pogovor z vzgojiteljico o otroku spodbuja, da dodatno pomagajo otroku na različnih področjih učenja, razlikujejo glede na to, ali vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio ali ne. Poleg tega smo anketirali tudi starše, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega otroka pa vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu portfolia ne uporablja. Tako smo ugotavljali, kaj o uporabi portfolia v vrtcu menijo anketirani starši, ki imajo izkušnje z obema načinoma dela v vrtcu.

Ključne besede: portfolio, otrok, vrtec, starši, kurikulum za vrtce, kakovost spremljanja otrokovega napredka na različnih področjih učenja, kakovost vpogleda v vzgojiteljico izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela, kakovost sodelovanja z vzgojiteljico, pomoč otroku

ABSTRACT

In this thesis, we discussed the use of portfolios in the kindergarten; we have focused mainly on its use in cooperation between parents and kindergarten teacher. In the theoretical part of the thesis we presented definitions of portfolio of different authors and identified their types. We outlined the process of creating a portfolio and pointed out the advantages and disadvantages of its use in kindergarten, in addition we also dealt with practical examples of the application in kindergarten. Through the use of portfolios in the kindergarten a child's progress in different fields of learning can be monitored and documented in and the optimal conditions for the achievement of different learning objectives can be created. At the same time the learning styles are individualised and adapted to all the needs of children in kindergarten. The teacher has to follow the objectives and principles laid down by the Curriculum for kindergarten (1999) and at the same time the curriculum provides support and assistance to kindergarten teachers in developing a portfolio in kindergarten.

In the empirical part of the thesis, we analysed the opinions of interviewed parents about the quality of monitoring the child's progress in different areas of children's learning. We examined whether parents' opinions on the quality of the kindergarten teacher's implementation of educational activities and the quality of cooperation with the teacher, differ depending on whether teacher employs the portfolio or not. We also checked whether the parents' opinions about the fact that the talk to the teacher about their child encourage further help to their children in different areas of learning, vary whether the teacher employs the portfolio or not. In addition, we also interviewed the parents who have one child included in kindergarten section where teacher employs the portfolio and the second child included in the section where the teacher does not use the portfolio. Thus, we tried to determine what the parents, who have experience with both types of work in the kindergarten, think about the use of portfolio in kindergarten.

Key-words: portfolio, child, kindergarten, parents, curriculum, quality monitoring of the child's progress in different areas of learning, the quality of kindergarten teacher's implementation of educational activities, quality of cooperation with the teacher

I. TEORETIČNI DEL

1. UVOD

V diplomskem delu bomo obravnavali pogled staršev na uporabo portfolia v vrtcu. Uporaba portfolia vzgojiteljici omogoča kakovostno spremljanje individualnega napredka vsakega otroka, kar ji omogoča izboljševanje kakovosti vsakdanje vzgojne prakse v vrtcu. Zaradi razlik med otroki je v vrtcu v skladu z načelom demokratičnosti in pluralizma, načelom odprtosti kurikulumu, načelom enakih možnosti in upoštevanja različnosti med otroki ter načelom omogočanja izbire in drugačnosti, potrebno individualizirati vzgojno delo, vzgojitelju pa pri tem lahko pomaga uporaba portfolia.

Avtorice in avtorji (De Fina 1992, Jasmine 1999, Juriševič 2007, Reynolds 2000, Shaklee 1997, Shores in Grace 1998, Stritar in Sentočnik 2007, Trop 2003) portfolio opredeljujejo kot instrument za dokumentiranje in spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja, njegov cilj pa je pripraviti optimalne pogoje za kakovostno učenje otroka. Služi otroku, vzgojiteljici in staršem za boljši uvid v napredek posameznega otroka. Vzgojiteljica s pomočjo uporabe portfolia obvešča starše o napredku njihovega otroka na različnih področjih učenja in predlaga dejavnosti, s katerimi lahko starši dejavno sodelujejo pri hitrejšem napredku otroka. Uporaba portfolia, kot ugotavljata U. Stritar in S. Sentočnik (2007), prispeva h kakovostnejši vključenosti staršev v življenje otroka v vrtcu. E. F. Shores in C. Grace (1998) pa poudarjata, da s pomočjo skupne analize portfolia vzgojiteljica dobi veliko povratnih informacij o otroku, kar izboljšuje kakovost načrtovanja in izvajanja vzgojno-izobraževalnega dela.

V delu bomo preverili predpostavko, da se ocene staršev glede kakovosti spremljanja otrokovega napredka na različnih področjih otrokovega učenja, kakovosti vpogleda v vzgojiteljico izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela in kakovosti sodelovanja z vzgojiteljico, razlikujejo glede na to, ali vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio ali ne. Ob tem predpostavljamo tudi, da se ocene staršev o tem, da jih pogovor z vzgojiteljico o otroku spodbuja, da dodatno pomagajo otroku na različnih področjih učenja, razlikujejo glede na to, ali vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio ali ne.

Naše predpostavke bomo skušali dokazati tako, da bomo v teoretičnem delu v prvem poglavju definirali pojem portfolia in predstavili vrste portfolia. Obravnavali bomo proces nastajanja

Ažman, A.: Uporaba portfolia v procesu sodelovanja med vzgojiteljico v vrtcu in starši

portfolia in dejavnike, ki vplivajo na ta proces. Analizirali bomo tudi prednosti in slabosti uporabe portfolia v vrtcu.

V drugem poglavju bomo predstavili oblike sodelovanja vzgojiteljice in staršev, kot jih opredeljuje Zakon o vrtcih (2005), ter podrobneje obravnavali sodelovanje med vzgojiteljico in starši pri optimalnem napredovanju otroka na različnih področjih učenja.

V tretjem poglavju bomo predstavili Kurikulum za vrtce (1999, v nadaljevanju: Kurikulum) ter cilje in načela, zapisana v njem. Kurikulum predstavlja strokovno podlago za delovanje vrtcev in v središče postavlja otrokovo individualnost, poleg tega pa od vzgojiteljice pričakuje evalvacijo vzgojnega dela, pri čemer je lahko orodje za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti tudi otrokov portfolio (prav tam, str. 16).

V empiričnem delu bomo naše predpostavke skušali dokazati tako, da bomo pripravili anketni vprašalnik za starše otrok, katerih vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio in za starše otrok, katerih vzgojiteljica pri svojem delu ne uporablja portfolia. V vzorec smo zajeli starše otrok, ki obiskujejo vrtca Mojca, in sicer različne enote, saj v eni enoti ni dovolj vzgojiteljic, ki bi pri svojem delu uporabljale portfolio. V petih oddelkih vzgojiteljice pri svojem delu uporabljajo portfolio, v petih oddelkih pa ga vzgojiteljice pri svojem delu ne uporabljajo. Primerjali bomo odgovore staršev, ki imajo otroka vključenega v oddelek, kjer vzgojiteljica uporablja oz. ne uporablja portfolia, ob tem pa bomo primerjali tudi odgovore staršev, ki imajo enega otroka vključenega v oddelek, kjer vzgojiteljica uporablja portfolio in drugega otroka v oddelek, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia. Odgovore bomo pridobili z anketnimi vprašalniki in ugotavljali razlike v odgovorih.

2. KAJ JE PORTFOLIO?

2.1 DEFINICIJE PORTFOLIA

Beseda 'portfolio' izhaja iz latinskih besed *portare* (nositi, prenašati, voditi) in *folium* (list papirja). Dobesedni prevod besede portfelj je tako mapa za prenašanje papirjev, listnica, mapa za spise, dokumente ipd. (Verbinc 1979, str. 560). Portfolio (ang.) pomeni portfelj, aktovko, listnico; v Velikem slovarju tujk (Tavzes idr. 2002, str. 93) je beseda poslovenjena kot listovnik oziroma mapa dosežkov. Pojem portfolio se v strokovni literaturi počasi uveljavlja (Stritar in Sentočnik 2006, Trop 2003, Šajn Stjepić 2002, Šifer – Janič in Napokoj 2001, Škarič 2004), poleg tega pa so v uporabi tudi drugi izrazi kot so portfolijo, portfelj, osebna mapa, mapa otrokovih dosežkov, zbirna mapa, zbirnik in listovnik (Razdevšek Pučko 1996, Tavzes 2002, Verbinc 1979). Poleg portfolia v klasični obliki pa se v zadnjem času uveljavlja tudi e-portfolio, pri katerem vzgojiteljica vsa dokazila o otrokovem učenju v vrtcu vodi elektronsko, v digitalni obliki (Hohnjec 2011).

V strokovni literaturi je portfolio opredeljen kot instrument za dokumentiranje posameznikovega procesa učenja, sestavljen iz raznolikih kronološko urejenih evidenc o njegovem napredku v določenem časovnem obdobju (Razdevšek Pučko 1996, Sentočnik 1999).

Paulson (1991, str. 307) portfolio definira kot namensko zbirko učenčevega oz. otrokovega dela, ki kaže njegov napor, napredek in dosežke na enem ali več področjih. Poudarja, da mora zbirka omogočati otrokovo soudeležbo pri izbiranju izdelkov, razvidni morajo biti kriteriji za izbor in kriteriji vrednotenja, vključevati mora tudi evidenco otrokove samorefleksije ob izdelkih. Podobno portfolio definirata U. Stritar in S. Sentočnik (2006), ki zapišeta, da je: »portfolio namenska zbirka raznolikih dokazil o otrokovem napredku v nekem časovnem obdobju, kar pomeni, da nastajanje dokazil o posameznikovem napredku vzgojitelj vnaprej načrtuje« (Prav tam, str. 10). Avtorici opozarjata, da ne smemo pričakovati uniformiranosti v videzu portfoliev. Ti se namreč razlikujejo prav tako, kot se med seboj razlikujejo posamezni otroci. Menita, da je tako tudi prav, saj bo le portfolio, ki nosi otrokov osebni pečat, otrok vzel za svojega. V tem primeru bo lahko postal njegov učni pripomoček, ki mu bo v oporo pri

lastnem učenju in samospoznavanju, hkrati pa mu bo omogočal, da se bo lahko izkazal in bo ponosen nase (prav tam).

Trop (2003) portfolio opredeljuje kot zbirko dosežkov in izdelkov, opremljenih z razmišljanjem o otrokovem delu in z načrtovanjem nadaljnjega dela, namenjenega podpori učenja in napredka otrok. Podpira refleksijo, individualizacijo in doseganje zastavljenih ciljev. Uporablja se kot sredstvo za spremljanje napredka otrok na različnih področjih učenja. Pozornost usmerja na zaznavanje in spoštovanje različnosti (prav tam, str. 18).

Različne avtorice (Razdevšek Pučko 1996 in 1999, Stritar in Sentočnik 1999 in 2007, Shores in Grace 1998, Škarič 2004, Trop 2003) so enotne, da je portfolio instrument za spremljanje posameznega otroka v vrtcu in njegovega napredka na različnih področjih učenja, vzgojiteljici pa je v pomoč pri optimalnemu razvoju otrokovih potencialov na različnih področjih, saj omogoča stalno spremljanje otroka in zahteva stalno pozornost vzgojitelja. Portfolio je osebna mapa otroka, v kateri je dokumentiran otrokov proces učenja, sestavljen pa je iz kronološko urejenih dokazil (npr. fotografije, izdelki otrok, anekdote ...) o napredku otroka na različnih področjih njegovega učenja (prav tam).

C. Razdevšek Pučko (1999) navaja, da je portfolio osebna mapa, ki vključuje vse posebnosti posameznega otroka, ki so značilne za otrokovo učenje in napredek. Je zbirka zapisov otrokovega napredka na različnih področjih učenja in izdelkov otroka, ki jih spremljajo vzgojiteljici komentariji in opombe ter otrokova samorefleksija. V procesu nastajanja portfolia sta vzgojiteljica in otrok v stalni interakciji, saj otrok sodeluje pri nastajanju svojega portfolia. Portfolio otroku omogoča zavedanje svojega napredka ali zaostanka na različnih področjih učenja. Portfolio pa ga spodbuja k napredku in h kritičnemu vrednotenju le-tega.

C. Razdevšek Pučko (1996) poudarja pomen opredelitve ciljev oblikovanja portfolia, saj po njenem mnenju portfolio »... brez opredelitve ciljev ostane mapa, le ovitek za učenčeve (otrokove – op. a.) izdelke. Ko 'nastavimo' mapo, moramo imeti jasno idejo o cilju« (Prav tam, str. 196).

Cilji, ki jih želimo doseči z oblikovanjem portfolia, so lahko zelo različni, lahko so izobraževalne narave ali pa so namenjeni predvsem komunikaciji s starši (prav tam).

Pri tem U. Stritar in S. Sentočnik (2007) poudarjata, da je globalni cilj portfolia zagotovitev podpore otroku pri njegovem učenju s strani vzgojiteljice, ki naj bi spremljala otrokov napredek na različnih področjih učenja ter s pomočjo portfolia lažje diagnosticirala individualne potrebe otrok. Pri tem portfolio pomaga otroku, staršem in vzgojiteljici oblikovati boljši uvid v napredek otroka na posameznih področjih učenja.

Z beleženjem etap v 'učnem' procesu, s komunikacijo o otrokovem izdelku, otrokovo lastno angažiranostjo pri ustvarjanju portfolia, otrok razvija samostojnost, kritičnost in metakognicijo. Pri tem pa je portfolio tudi dokaz in predstavitev realiziranih ciljev. Tukaj je treba imeti postavljene tudi kriterije, po katerih vzgojiteljica in otrok izbirata izdelke v portfolio (Razdevšek Pučko 1999).

V osebno mapo se vlagata dve vrsti izdelkov, pri čemer je možno kombinirati več kriterijev za izbiro. 'Ključni ali kriterijski izdelki' so za vse otroke enaki in se v portfolio vlagajo po vzgojiteljevi presoji, medtem ko so 'izbirni izdelki' izdelki, ki jih lahko izbira vzgojiteljica in so po njenem mnenju za otroka tipični, reprezentativni ter zajamejo njegovo individualnost (Razdevšek Pučko 1996).

Pri vstavljanju izdelkov v portfolio sodeluje tudi otrok, in sicer vstavlja tiste izdelke, za katere meni, da so posebno dobri (prav tam). Tako izdelki, zbrani v portfoliu, po izbiri otroka ne sodijo v nobeno od opredeljenih kategorij, saj lahko ne ustrezajo vzgojiteljičinim kriterijem oziroma za otroka niso tipični.

Tu bi torej avtoričini opredelitvi kriterijev lahko dodali še tretji kriterij, in sicer 'izdelki po otrokovi izbiri'.

Sklenemo lahko, da je portfolio orodje za spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja. Portfolio lahko služi otroku kot podpora pri učenju in spoznavanju samega sebe, vzgojiteljici omogoča spoznavanje otrok in postavljanje individualnih ciljev, poleg tega pa lahko omogoča tudi boljšo komunikacijo in sodelovanje med vzgojiteljico in starši. Staršem otroka pa lahko daje možnost vpogleda v proces otrokovega napredka na posameznih področjih učenja in občutek zadovoljstva ob otrokovem doseganju ciljev.

2.2 VRSTE PORTFOLIA

Portfolio je osebna mapa otrokovih izdelkov, zato se portfolii med seboj zelo razlikujejo, saj je vsak drugačen. E. F. Shores in C. Grace (1998) navajata možne izdelke, vključene v otrokov portfolio:

- vzorci otrokovih izdelkov (risbe, pisni izdelki itn.),
- različna likovna dela otroka,
- različni dosežki otrok (npr. osvojitve medalje pri otroškem teku),
- fotografije otrok,
- zapisi pogovora vzgojiteljice z otrokom,
- sistematični zapiski vzgojiteljice o otroku,
- anekdoteski zapisi,
- avdio in video-posnetki.

V otrokov portfolio lahko vključimo vse, kar dokumentira otrokov napredek na različnih področjih učenja, kaže njegove značilnosti, dokazuje njegova močna in šibka področja, skratka vse, kar vzgojiteljica ocenjuje kot primerno za vključitev v otrokov portfolio (prav tam). Pri izbiri izdelkov, ki jih vzgojiteljica vključi v otrokov portfolio, pa seveda sodeluje tudi otrok. Otrok izbere lastne izdelke, ki se mu zdijo posebno dobri.

Avtorice U. Stritar in S. Sentočnik (2007) ter E. F. Shores in C. Grace (1999) navajajo, da ločimo tri vrste portfolia, in sicer osebnega, zbirnega oziroma učnega in izbirnega. Vsak od njih ima svojo vlogo in svoj namen ter vsebuje različne vsebine in izdelke.

V osebnem portfoliu so shranjeni podatki, ki so za vzgojiteljico pomembni za poznavanje in razumevanje otroka in njegove družine. Vanj sodijo osebni podatki o otroku (ime, priimek, rojstni datum itn.) in:

- informacije, ki so jih starši posredovali vzgojiteljici ob vstopu otroka v vrtec,
- zapisi opažanj o otroku v času uvajalnega obdobja,
- vzgojiteljicini zapiski pogovorov s starši o otroku,
- identifikacija otrokovih močnih področij in področij napredka (Stritar in Sentočnik 2007, Shores in Grace 1999).

Ažman, A.: Uporaba portfolia v procesu sodelovanja med vzgojiteljico v vrtcu in starši

Zbirni oz. učni portfolio je obširnejši, vsebuje načrte, skice ali izdelke. Je otrokova lastna zbirka, ki jo ureja sam. Otrok vanjo kadar koli vključuje izdelke, ki po njegovem mnenju sodijo vanj. Mapa je otroku vedno dosegljiva. Je zbir neselektivnih gradiv o učenju in napredku otroka v vrtcu. Predstavlja osnovo portfolia, saj njegova vsebina spodbuja komunikacijo med vzgojiteljico in otrokom, mapo skupaj pregledujeta in se pogovarjata o njegovem napredku in učenju v vrtcu (prav tam).

Izbirni portfolio pa je zbirka dokazil, ki nastane po premišljenem izboru gradiv iz učnega portfolia. Je skupek otrokovih izdelkov, otrokovih in vzgojiteljinih komentarjev ter zapisov pri nastajanju izdelka. Prikazuje napredek ali nazadovanje otroka na različnih področjih učenja. Namenjen je otrokovim staršem in/ali prihodnji vzgojiteljici oziroma učiteljici (prav tam).

2.3 PROCES NASTAJANJA PORTFOLIA

E. F. Shores in C. Grace (1998) navajata, da oblikovanje portfolia temelji na deset-stopenjskem procesu, ki se odvija v določenem zaporedju in vodi k vedno kompleksnejšim nalogam in ciljem.

2.3.1 Utemeljitev 'notranje filozofije' portfolia in priprava postopkov portfolia/ osnovni portfolio

Vzgojiteljica določi namen portfolia (npr. izboljšanje komunikacije v oddelku) in oporne točke. Treba je načrtovati sodelovanje s starši otrok, vzgojiteljica se že na začetku dogovori za srečanja s starši in določi postopke za predstavitev in dopolnitev portfolia iz leta v leto. Vzgojiteljica mora staršem razložiti način spremljanja otrok s pomočjo portfolia, naloge in cilje portfolia ter jih povezati s kurikularnimi cilji. Pri tem vzgojiteljica tudi določi postopke za varovanje otrokovih podatkov (prav tam, str. 84–88).

2.3.2 Zbiranje vzorcev izdelkov

V portfolio se shranjujejo vsi izdelki otroka (izdelki, fotografije, vzorci), ki že odkrivajo njegovo individualnost (risbe, pisni izdelki, slike). O izbiri izdelkov, ki jih vzgojiteljica shrani

v otrokov portfolio se odločata vzgojiteljica in tudi otrok, če ima željo. Pri vrednotenju izdelka naj otrok sodeluje čim večkrat, vzgojiteljica pa mu pomaga oblikovati komentar o izdelku. Ob tem mu zastavlja preprosta vprašanja o procesu nastajanja izdelka, o njegovih ciljih, doživljanju izdelka ter o možnih izboljšavah izdelka. Vsak izdelek, ki ga vzgojiteljica vključi v portfolio, vsebuje tudi datiran komentar in vzgojiteljičino refleksijo. Zapisi o izdelkih povečujejo vrednost portfolia. Otrokove izdelke se pozneje predstavi tudi staršem ob različnih priložnostih, saj sodelovanje družine z vrtcem pogloblja odnose, jih krepi in plemeniti. Ob koncu šolskega leta vzgojiteljica na podlagi portfolia pripravi letna poročila staršem (prav tam, str. 89–93).

2.3.3 Zbiranje fotografij

Na tej stopnji vzgojiteljica fotografira otroke in njihove dejavnosti, dokumentira proces nastajanja izdelka. K vsaki fotografiji pripiše datum, imena vključenih otrok, pomen prizorišča, dogajanje pred in po nastanku fotografije. Izmenjava fotografij oziroma videoposnetkov med starši in vzgojiteljico spodbudno vpliva na medsebojne odnose (prav tam, str. 94–98).

2.3.4 Uporaba dnevnika

Po stopnji zbiranja fotografij in izdelkov začne vzgojiteljica uvajati redna individualna srečanja z otrokom. Pri sodelovanju otroka mora upoštevati starost in stopnjo njegove zrelosti. V učni dnevnik vzgojiteljica zapisuje aktivnosti otroka, vsebuje ugotovitve in zaključke o otrokovem procesu razmišljanja. Uporaba dnevnika omogoča načrtovanje in strukturiranje novih srečanj. Vzgojiteljica v dnevnik zapisuje komentarje otroka, njegove in skupne želje ter cilje za nadaljnje delo (prav tam, str. 98–104).

2.3.5 Intervjuji z otroki

Intervju omogoča natančno prepoznavanje znanje otroka o določeni temi, prepoznavanje njegovih spretnosti in sposobnosti. Z intervjujem se lažje prepozna otrokova močna in šibka področja, zato se tudi lažje načrtuje nadaljnje delo z otrokom za različnih področjih učenja.

V intervjuju vzgojiteljica otroka spodbuja z vprašanji in ga pri pripovedovanju ne sme prekinjati, sproti preverja njegove izjave in na koncu doda komentar. Intervju ni primeren za vse otroke. Zapisi intervjujev so strnjeni in opremljeni z datumom (prav tam, str. 105–110).

2.3.6 Sistematično zapisovanje

Opazovanje, zapisovanje komentarjev in intervjujev ter avdio in video snemanje vodi v zapisovanje opažanj. V sistematični napis ne sodijo subjektivna pričakovanja, domneve, sodbe in presoje, saj je to stvaren in objektivni zapis. Za spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja je treba otroka sistematično opazovati in pri tem uporabljati različne tehnike, saj je le tako mogoče dobiti realno podobo otrokovega napredka. V zapis je vključeno ime otroka, dejavnost, ki jo vzgojiteljica opazuje, potek in situacija, otrokova aktivnost in vedenje, razlogi za opazovanje in komentar (prav tam, str. 111–116).

2.3.7 Anekdotski zapisi

Anekdotski zapis opisuje dogodek, ki je bil z vzgojiteljičinega vidika pomemben za otrokov napredek na določenem področju učenja. Vzgojiteljica si zapisuje stvari, ki so se zgodile otroku. Zapis mora biti objektivni, verodostojen in podroben. Pomembno je, da je zapisan čim hitreje po dogodku. V anekdotski zapis so vključena dejstva in komentarji, lahko vsebuje tudi fotografijo ali risbo. Zapisi dajejo možnost hitrega vpogleda v otrokov napredek na določenem področju učenja (prav tam, str. 116–119).

2.3.8 Priprava opisnih sporočil (o otrokovem napredku v določenem času)

Opisno poročilo je skupek predhodnih zapisov ter beleženj otrokovega napredka na različnih področjih učenja v določenem časovnem obdobju. Omogoča vpogled v napredek otroka. C. Razdevšek Pučko (1999) navaja, da opisno poročilo vsebuje opis ključnih področij otrokovega napredka, opis doseženih ciljev, primerjavo s prejšnjimi dosežki istega otroka, opozorilo na morebitne težave in usmeritve za nadaljnje delo. Vseboval naj bi opis socialno-čustvenih spretnosti otroka, kot so sodelovanje, samostojnost, empatija, poslušanje, ne pa otrokovih kognitivnih sposobnosti (prav tam, str. 119–124).

2.3.9 Vodenje 'tri-plastnih portfolio srečanj' (srečanje med vzgojiteljem, otrokom in staršem)

Otrokovi komentarji, razlage in poročanja predstavljajo njegovo zmožnost izražanja in komunikacije, stopnjo socialno-čustvene zrelosti, zato naj to počne čim pogosteje, saj se pri tem razvijajo različne veščine, otrok postane aktivni član v skupini, sam načrtuje, razmišlja, izbira svoje izdelke in izboljšuje svoje delo. Otrok s pomočjo srečanja spremlja svoj lastni napredek, se spoznava in svoj uspeh kritično vrednoti. Tri-plastno portfolio srečanje omogoča staršem bolj poglobljeno razumevanje otrokovega sloga učenja ter njegovih potreb. Prav tako pa starši na srečanju lahko posredujejo informacije, ki so pomembne za čim kakovostnejše delo vzgojiteljice v vrtcu; starši in vzgojiteljica tako delujejo vzajemno, saj lahko drug drugemu zagotovijo čim več informacij o otroku. Sodelovanje med starši in vzgojiteljico s pomočjo srečanj lahko postane kakovostnejše. Pogostejša so tri-plastna srečanja, bolj je stimulirano otrokovo aktivno učenje (prav tam, str. 124–130).

2.3.10 Priprava zbirnega portfolia

Zbirni portfolio je zbirka izdelkov, novic in drugih bistvenih dokumentov, ki jih vzgojiteljica lahko uporabi kot osnovo za delo z otrokom. Portfolio v proces vključuje otroka, starše in vzgojiteljico. S skupnim delovanjem vsi trije člani procesa izdelajo skupno poročilo o učenju otroka in vanj vključijo izbrane izdelke (prav tam, str. 130).

Deset-stopenjski model nastajanja portfolia lahko pomaga vzgojiteljicam vzpostaviti boljše komunikacijo z otroki, s sodelavci in starši. Ta pristop vzgojiteljici omogoča preizkušnjo različnih strategij pri oblikovanju otrokovega portfolia, ki bodo njej, otroku in staršem najbolj ustrezale in bodo v procesu oblikovanja portfolia tudi najuporabnejše (Stritar in Sentočnik 2007).

2.4 PREDNOSTI IN SLABOSTI UPORABE PORTFOLIA V VRTCU

C. Razdevšek Pučko (1999) navaja bistvene prednosti uporabe portfolia in kot prvo izpostavlja spremljanje napredka otroka na različnih področjih učenja. Vzgojiteljica lahko s pomočjo otrokovih izdelkov, ki nastajajo v vrtcu, preverja in ocenjuje napredek otroka.

Ena od prednosti uporabe portfolia v vrtcu je tudi povezanost učenja in ocenjevanja, pri čemer otrok in vzgojiteljica sodelujeta, vzgojiteljica opazuje otroka pri pregledovanju svoje mape in pri tem spremlja njegovo samorefleksijo, kar ji pomaga oceniti, kako dobro otrok napreduje na določenem področju učenja. Tako »mapa omogoča dokumentiranje in spodbujanje kritičnega in neodvisnega mišljenja, spremlja reševanje problemov, vključuje lahko tudi nedokončane izdelke in tako omogoča tudi učencu (otroku) samemu vpogled v proces učenja« (Prav tam, str. 69). Portfolio torej omogoča vpogled v proces učenja, v nastajanje izdelka in v način mišljenja otroka (Razdevšek Pučko 1996).

Avtorica vidi kot prednost uporabe portfolia v vrtcu tudi to, da je otrok vključen v proces izbire izdelkov, ki jih bo vstavil v svoj portfolio in vrednotenja le-teh, s tem pa se poveča njegova odgovornost in motivacija za učenje, spodbuja ga k samoocenjevanju in samorefleksiji. Mapa omogoča vpogled v nastajanje znanja in omogoča spremljanje procesa učenja na različnih področjih (Razdevšek Pučko 1996). Otrok namreč pri pregledovanju portfolia opazi, če ima na nekem področju težave, katera so njegova močna področja itn., kar omogoča samoocenjevanje in samorefleksijo otroka. Poleg tega je otroku omogočena maksimalna individualizacija, velika prednost portfolia pa je tudi možnost visoke fleksibilnosti dela v vrtcu in prilagajanja vsakemu otroku posebej. Portfolio je tudi smiselna in učinkovita opora za komunikacijo o učenju ter o otrokovih dosežkih v pogovoru med vzgojiteljico in starši. Otrokova mapa vzgojiteljici daje dobro oporo za razgovore s starši, starši pa dobijo konkretno informacijo o napredku svojega otroka na različnih področjih učenja (prav tam).

Uporaba portfolia ima prednosti tudi za vzgojiteljico, saj ji omogoča spremljanje in spoznavanje otroka, portfolio ji daje vpogled v napredek otroka na različnih področjih učenja, poleg tega pa portfolio daje »priložnost za spoznavanje in razumevanje otrokovih pristopov, spretnosti in sposobnosti, priložnost in nujnost individualiziranega pristopa« (prav tam, str. 70).

Tudi avtorici L. G. Katz in S. C. Chard (1996) opisujeta šest prednosti uporabe portfolia v zgodnjem otroštvu. Po njunem mnenju uporaba portfolia v vrtcu izboljša otrokovo učenje, saj s pomočjo portfolia otrok postane bolj radoveden, zainteresiran in samozavestnejši, saj opazuje tudi druge otroke pri delu in tako se vrstniki učijo tudi drug od drugega. Z uporabo portfolia v vrtcu se otrokove ideje in delo jemlje resneje, to pa otroke spodbuja k temu, da v svoje delo vložijo energijo in so delu predani, poleg tega pa so zadovoljni s samim procesom ustvarjanja in tudi z rezultati. S pomočjo portfolia pa otrokovo učenje postane tudi vidnejše. Vzgojiteljica pri izdelavi otrokovega portfolia delo načrtuje in evalvira skupaj z otroki, kar pomeni da otroci soodločajo, kakšne aktivnosti bodo imeli v vrtcu, vzgojiteljici dajejo ideje za delo v vrtcu in zato otroci sodelujejo pri aktivnostih z velikim interesom. Prednost uporabe portfolia v vrtcu je tudi hvaležnost staršev, saj s pomočjo portfolia skupaj z vzgojiteljico in otrokom odkrivajo otrokove izkušnje v vrtcu, poleg tega pa jim portfolio da priložnost za razmislek o njihovi starševski vlogi in jim jo lahko pomaga izboljšati. Starši lahko pomagajo izboljšati delo v vrtcu tako, da dajejo svoje predloge, ideje in komentarje, lahko se tudi priključijo skupini in otrokom pomagajo pri različnih aktivnostih v vrtcu. To omogoča tudi boljše sodelovanje med vzgojiteljico in starši. Pozitivna posledica uporabe portfolia v vrtcu je tudi večja vzgojiteljičina raziskovalna in procesna ozaveščenost, saj ji portfolio pomaga razumeti otrokov način razmišljanja in učenja, zato lahko vzgojiteljica temu primerno spremlja otrokov napredek na različnih področjih učenja in hkrati tudi spreminja svoje strategije učenja in ter jih prilagaja vsakemu otroku posebej (prav tam).

Tudi M. Š. Stjepić (2002) navaja prednosti uporabe portfolia v vrtcu za vzgojiteljico in otroka. Vzgojiteljica ob uporabi portfolia razmisli o načinih učenja otrok in se vpraša, če bi se dalo, pri tem kaj spremeniti. Pri tem preveri, kakšne cilje želi doseči in jih primerja z obstoječimi učnimi cilji, pri čemer se lahko vzgojiteljici začnejo porajati različne zamisli za nove metode dela. Priporočljivo je, da vzgojiteljica tega ne počne sama, temveč da sodeluje v timu skupaj z drugimi vzgojiteljicami, ki pri svojem delu prav tako uporabljajo portfolio. Vzgojiteljice se združujejo v projektne skupine, kjer se rojevajo in oblikujejo nove ideje. Poleg tega pa ima s pomočjo uporabe portfolia vzgojiteljica tudi možnost, da poleg otrokovega napredka spremlja tudi svojega, saj si ob delu zapisuje svoje uspehe in občutja, jih reflektira in evalvira. Z uporabo portfolia v vrtcu pa seveda pridobijo tudi otroci, poleg novih znanj na različnih področjih pridobijo tudi miselne spretnosti, razvijajo in spreminjajo sistem vrednot, oblikujejo stališča in se učijo moralnega presojanja. S pomočjo portfolia se otrok

bolje spozna, odkrije svoja 'močna' in 'šibka' področja ter se zaveda svojega napredka na različnih področjih učenja. Pri tem spozna, da je vsak otrok lahko uspešen, da vsak napreduje. Portfolio za delo motivira tudi vzgojiteljico, s tem pa tudi otroke, saj se otrok zgleduje po vzgojiteljici in jo posnema. Otrok mora imeti tudi možnost, da izrazi svojo ustvarjalnost, vzgojiteljica mora otrokom dati dovolj prostora za rojevanje novih idej in uporaba portfolia to omogoča.

N. Dolničar (2003), vzgojiteljica v vrtcu, opiše prednosti uporabe portfolia s svojega zornega kota, saj ima neposreden vpogled v delo s pomočjo portfolia. Tako navaja, da ima uporaba portfolia v vrtcu veliko pozitivnih učinkov tako za vzgojiteljico kot otroka. Sama je opazila, da se zna s pomočjo uporabe portfolia bolje organizirati, otroka pa lahko bolje spremlja, ga spodbuja, vodi in usmerja, pri tem pa ima aktivnejšo vlogo otrok sam. Vzgojiteljica meni, da lahko tako bolje spozna otroka, njegove navade, posebnosti, kaj ga zanima, česa še ne ve, v čem je dober in tudi omogoča, da več zve o otrokovi družini. Z uporabo portfolia se je avtorica naučila tudi bolj analizirati svoje delo, ga reflektirati in je prišla do spoznanja, da se tudi sama še uči, preizkuša različne načine dela in pri tem včasih tudi dela napake, na katerih se lahko veliko nauči. Portfolio ji je tako pomagal začeti razmišljati o sebi, svojem delu, odnosu do otrok in staršev, naučila se je še bolj zaupati vase, poleg tega pa kot veliko prednost uporabe portfolia vidi povratno informacijo, saj jo dobi sama, hkrati pa jo tudi daje. V procesu oblikovanja portfolia veliko dobi tudi otrok, saj ima v procesu aktivno vlogo, uči se, kot je zanj najbolj primerno, na svoj način in s svojim tempom. Portfolio mu omogoča tudi spremljanje njegovega napredka, ob svojih izdelkih pa se pogovarja, komentira, razmišlja, dobiva nove informacije, daje pa mu tudi možnost primerjave s samim seboj in ne več toliko z vrstniki. Ob portfoliu se po mnenju vzgojiteljice razvija tudi dialog med vrstniki, saj drug drugemu kažejo svoje izdelke, se ob njih učijo, med seboj komunicirajo o svojih izdelkih. Otrok ima pri portfoliu tudi možnost izbire, komentiranja, odločanja, ustvarjanja svojih idej, dobi občutek, da je to, kar dela pomembno, skratka, pri uporabi portfolia je otrok na prvem mestu.

Portfolio ima različne prednosti za vse udeležence v procesu nastajanja portfolia v vrtcu, to so otrok, vzgojiteljica in starši. V Tabeli 1 prikazujemo, na kakšne načine je portfolio uporaben za otroka, vzgojiteljico in starše.

Tabela 1: Uporabnost portfolia za vse tri udeležence v procesu nastajanja portfolia

ZA OTROKA	ZA VZGOJITELJICO	ZA STARŠE
pokaže, kaj zmore in zna	prepoznava otrokovih individualnih posebnosti, odkrivanje močnih področij in področij rasti	pridobivajo uvid v napredek in v proces učenja otrok
pokaže svoje delo drugim in je ponosen na svoje uspehe (pozitivna samopodoba, spodbuja komunikacijo na različnih nivojih)	omogoči poglobljeno spremljanje napredka ter učenja otroka	imajo možnost partnerstva s strokovnimi delavci vrtca pri spremljanju in spodbujanju otrokovega napredka na različnih področjih učenja
aktivno prispeva k svojemu napredku in učenju	spodbuja komunikacijo in samoregulacijo učenja pri otroku	se veselijo dosežkov skupaj z otrokom in so ponosni nanj
razume svoj lasten napredek in učenje (refleksija)	smiselno načrtuje delo – upošteva optimalni razvoj vsakega otroka	
razmišlja o svojem učenju (razvoj metakognicije)	predstavlja bogat in avtentičen vir informacij za lastno učenje, za delo z otrokom in za sodelovanje s starši	
vpliva na razvoj otrokovih kompetenc	vpliva na razvoj kompetenc strokovnega delavca	

(Vir: Stritar in Sentočnik 2007, str. 16)

Avtorica C. Razdevšek Pučko (1999) navaja tudi morebitne slabosti uporabe portfolia. Vodenje otrokovega portfolia za vzgojiteljico (in včasih tudi za otroka) pomeni dodatno

obremenitev. Do dodatne časovne obremenitve vzgojiteljice in otroka pride predvsem na začetku dela s pomočjo portfolia, saj na tak način dela še niso navajeni. C. Razdevšek Pučko (1996) tako meni, da vzgojiteljica kot tudi otrok in starši potrebujejo določen čas, da jim postane uporaba portfolia domača in koristna. Vzgojiteljica mora portfolio sprejeti kot pomoč pri spremljanju otrokovega napredka na različnih področjih učenja, ne kot dodatno obremenitev.

Problem lahko predstavlja tudi veliko število otrok v skupini. Pojavi se lahko problem težnje po pretirani dovršenosti izdelkov, kar se odraža v tem, da vzgojiteljica podaljšuje čas za izdelovanje določenih izdelkov otrok, ko otroci posamezne izdelke dodelujejo še doma, ob pomoči staršev. Ob takem pristopu izgubimo enega izmed pomembnih ciljev uporabe portfolia, in sicer avtentičnost izdelkov (prav tam).

Kot problem se lahko pojavi tudi pretirana formalizacija ali pa pomanjkanje navodil in/ali nedodelani kriteriji za zbiranje izdelkov. Pri formalizaciji ima vzgojiteljica postavljene natančne in toge kriterije za izbiro ter vrednotenje izdelkov. Vzgojiteljica pa ne sme iti niti v drugo skrajnost, ko otrokom ne da dovolj navodil za izdelavo izdelka in so prepuščeni sami sebi in svoji iznajdljivosti. Vzgojiteljica prav tako ne sme zbirati izdelkov zgolj naključno ali le tako, kot si želi otrok (prav tam).

Ena od možnih slabosti uporabe portfolia v vrtcu je tudi neenakomerna zastopanost posameznih izdelkov, saj so ob pomanjkanju vzgojiteljičine pozornosti lahko v portfoliu zastopani le nekateri izdelki, drugi pa so zanemarjeni (prav tam).

C. Razdevšek Pučko (1996) vidi kot največjo možno slabost uporabe portfolia šablonsko in nepremišljeno uporabo portfolia, saj otroka lahko tudi postavi v neke kalupe in se na ta način pomen portfolia kmalu spremeni v svoje nasprotje.

Ob smotrni uporabi portfolia lahko pridobijo vsi, ki sodelujejo pri nastajanju portfolia, tako vzgojiteljica, otrok in starši. Otrok začne spremljati in vrednotiti svoje delo. Vzgojiteljica bolje spozna otroke v skupini in dobi informacije, ki ji omogočajo ustrezno motiviranje in pomoč posameznemu otroku. Seveda pa pridobijo tudi starši, saj na govorilnih urah ob analizi otrokovega portfolia lahko dobijo veliko bolj celostno informacijo o otrokovih prizadevanjih in napredku na različnih področjih učenja (Razdevšek Pučko 1999).

Vzgojiteljica se mora torej dobro zavedati tako prednosti kot slabosti portfolia, saj se bo le tako lahko portfolio izkazal kot učinkovita pomoč pri vzgojno-izobraževalnem delu v vrtcu. Za čim boljše rezultate pri delu s portfoliom, mora vzgojiteljica svoje in otrokovo delo ves čas analizirati in reflektirati, saj bo na tak način lahko odkrila različne metode in načine dela, ki bodo ustrezali vsem udeležencem, predvsem pa otroku, v procesu nastajanja portfolia.

2.5 PRAKSA UPORABE PORTFOLIA

S. Sentočnik (2006) je leta 1997 v ZDA prvič naletela na portfolio v državnih šolah v Bostonu. Tako so ji učenci pokazali svoje portfolie, pri tem pa je vtis nanjo naredil predvsem uvid učencev v lasten napredek. Leta 1999 se je zato avtorica odločila portfolio pripeljati v Slovenijo in veliko število udeleženk projektne naloge Portfolio v vrtcu ji je dalo vedeti, da se bo portfolio uveljavil tudi pri nas. Po njenem mnenju so strokovne delavke takoj prepoznale vrednost uporabe portfolia v vrtcu, saj portfolio otroka postavlja v središče, pri čemer je najpomembnejši njegov proces učenja.

J. Škarič in N. Dolničar (2003) zapišeta, da lahko pri uporabi portfolia pri nas in po svetu upoštevamo podobne smernice, vendar pa se moramo pri tem zavedati tudi drugačnega družbenega in kulturnega okolja, drugačnih izhodišč in dokumentov, ki smo jih dolžni upoštevati. Pri odločitvi vzgojiteljice za uporabo otrokovega portfolia moramo tako misliti na širši okvir dela vzgojiteljice, torej na neposredno delo z otrokom (v skupini in individualno) in s starši, na vidik institucije, ki zajema vodenje, klimo in organizacijsko strukturo v vrtcu, ter na širši družbeni vidik, tj. položaj javnih vrtcev in upoštevanje kurikularnih dokumentov.

V praksi se portfolio v vrtcih vedno bolj uveljavlja, saj se povečuje potreba po večji kakovosti dela v vrtcu in večji individualizaciji otrok, uporaba portfolia pa omogoča prilagajanje vzgojno-izobraževalnega dela otrokovim potrebam in željam, poleg tega pa teži k optimalnemu napredku otroka na različnih področjih učenja in mu pri učenju nudi podporo. V nadaljevanju bomo predstavili nekaj primerov uporabe portfolia v vrtcih v Sloveniji. Podatke smo zbrali tako, da smo v spletni brskalnik vpisali besede 'otrokovo portfolio v vrtcu' in dobili 1.850 zadetkov ter besede 'listovnik v vrtcu' in dobili še 2.150 zadetkov. Tak način zbiranja podatkov seveda ne daje polne slike o obravnavani tematiki, služi le kot ilustracija zgoraj

napisanega. Za ponazoritev uporabe portfolia v vrtcu navajamo nekaj naključno izbranih primerov zapisov o rabi portfolia v vrtcu, na katere smo naleteli na internetnih straneh posameznih vrtcev, npr. vrtec Rogaška Slatina, vrtec Škofljica in Lavrica, vrtec Ringaraja, vrtec Zarja, vrtec Ravne na Koroškem, vrtec Cepetavček, vrtec Hansa Christiana Andersena, vrtec Tržič, vrtec Vrhnika, vrtec Litija, vrtec pri OŠ Globoko, vrtec Mladi rod, vrtec Naklo, vrtec Studenci, vrtec Šentvid, vrtec Gorje itn.

V vrtcu Rogaška Slatina portfolio opredeljujejo kot zbirko gradiv o življenju in učenju otroka, ta gradiva pa so otrokove risbe, fotografije, različni zanimivi zapiski o njegovi igri, pogovoru, o njegovem razmišljanju in podobno. Portfolio vodita vzgojiteljica in njena pomočnica, cilj vodenja pa je krepitev otrokove samopodobe in sposobnosti za refleksijo, spoznavanje vsakega posameznega otroka in njegovega napredka na različnih področjih učenja, poleg tega pa je portfolio tudi dokaz otrokovega napredka, ki ga vzgojiteljica lahko pokaže staršem. Po mnenju strokovnih delavcev vrtca Rogaška Slatina je portfolio vedno zgodba o uspehu (Vrtec Rogaška Slatina 2006).

V vrtcu Škofljica in Lavrica so se za uvajanje portfolia odločili v želji po izboljšanju kakovosti dela v vrtcu, in sicer na pobudo ravnateljice vrtca. Z uporabo portfolia v vrtcu želijo otrokom omogočiti, da pokažejo, kaj znajo in zmorejo, da spremljajo svoj napredek na različnih področjih, da razvijejo pozitivno samopodobo. Poleg tega v vrtcu Škofljica in Lavrica dajejo poudarek tudi sodelovanju s starši. Staršem želijo omogočiti uvid v proces učenja svojega otroka, sodelovanje z vzgojiteljico pri spremljanju otrokovega napredka in odkrivanju individualnih posebnosti otroka ter pri načrtovanju dela, saj lahko tako otroku pomagajo k optimalnemu napredku na različnih področjih učenja (Mihalj 2009).

V vrtcu Ringaraja za otrokovo mapo uporabljajo različne izraze, in sicer portfolio, listovnik in osebna mapa. Tako zapišejo, da je portfolio mapa otroka, v kateri so zbrana vsa dokazila o otrokovem napredku na različnih področjih učenja, vse kar nastaja v procesu otrokovega učenja. Tudi v tem vrtcu poudarjajo, da je portfolio zmeraj zgodba o uspehu, saj otroku pokaže kaj zmore, vzgojiteljica lahko s pomočjo portfolia prepozna otrokove individualne posebnosti. Starši pa lahko dobijo dober vpogled v napredek svojega otroka in se skupaj z njim veselijo njihovih dosežkov. Tudi v tem vrtcu dajejo velik pomen kakovosti sodelovanja vzgojiteljice in staršev otroka, saj lahko s pomočjo portfolia razvijejo partnerske odnose, ki jih vodijo skupni cilji. Z uporabo portfolia so načrtovanje, izvajanje in evalviranje vzgojno-

Ažman, A.: Uporaba portfolia v procesu sodelovanja med vzgojiteljico v vrtcu in starši

izobraževalnega dela bolj smiselni in učinkovitejši. Na svoji spletni strani tako vrtec Ringaraja vabi starše, da se pridružijo pri oblikovanju otrokovega portfolia s svojimi mnenji, komentarji, dokazili o otroku in njegovemu napredku na različnih področjih učenja, saj so prav oni tisti, ki svojega otroka najbolj poznajo (Račič 2010).

Tudi v vrtcu Zarja opredeljujejo portfolio kot otrokovo mapo, ki vsebuje dokazila o otrokovem napredku na različnih področjih učenja. Cilj uporabe portfolia vidijo predvsem v zagotovitvi podpore otroku pri njegovem napredku in dosežek neke 'dodatne vrednosti' otrokovemu učenju. Uporabo portfolia vidijo smotno le takrat, ko je portfolio v delo umeščen že v fazi načrtovanja in v samem procesu vključno z evalvacijo. Poudarjajo, da portfolia v vrtcu Zarja ne uporabljajo zato, da bi otroke med seboj primerjali, temveč da bi otroku omogočili primerjavo s samim seboj. Portfolio jim predstavlja spreminjanje, rast, napredek in soočanje z novimi izzivi ter prepričanje, da je vsak otrok lahko uspešen. Menijo, da se s pomočjo uporabe portfolia v vrtcu otroku razvijajo socialne veščine, nauči se demokratičnega komuniciranja, ozaveščanja lastnih dejanj, sprejemanja odločitev in različnih vlog, kritičnega mišljenja, izražanja čustev, oblikovanja kakovostnih vrstniških odnosov, samospoštovanja in empatije. Poleg tega otrok spoznava vključevanje staršev v vrtčevsko življenje, nauči se sprejeti povratne informacije in na tak način spoznava tudi samega sebe (Kobal 2009).

V vrtcu Ravne na Koroškem v ospredje postavljajo dejavnega, ustvarjalnega in kolikor je mogoče samostojnega otroka, ki z raziskovanjem, preizkušanjem ter z možnostjo izbire pridobiva novo znanje. Pri tem je vloga vzgojiteljice, da otroka vodi, ga spodbuja in opogumlja, mu organizira in ustvarja razmere za lastno pot. S pomočjo portfolia vzgojiteljica prepozna in zazna, kaj otrok rad počne, kaj ga zanima, na kakšen način se uči, koliko znanja že ima, kolikšno je otrokovo sodelovanje itn. Tako vrtec Ravne na Koroškem vidi kot temeljne cilje otrokovega portfolia zagotavljanje podpore pri njegovem učenju, povezavo otrokovega življenja doma in v vrtcu ter vpogled staršev v otrokovo življenje v vrtcu (Vrtec Ravne na Koroškem 2011).

Sklenemo lahko, da se portfolio uveljavlja kot uporaben pripomoček pri spremljanju otrokovega napredka na različnih področjih učenja, saj ga glede na podatke z interneta uporablja veliko vzgojiteljic v slovenskih vrtcih. Predvidevamo, da oblikovanje portfolia v vrtcu pozitivno vpliva tudi na prepoznavanje individualnosti otrok v slovenskih vrtcih, omogoča boljše načrtovanje in evalviranje vzgojno-izobraževalnega dela vzgojiteljice ter

boljše sodelovanje vzgojiteljice z otrokom in njegovimi starši. Žal pa v slovenskem prostoru ni bila opravljena nobena raziskava, ki bi naše predvidevanje potrdila. Menimo, da je sodelovanje vzgojiteljice in staršev pri oblikovanju otrokovega portfolia zelo pomembno, saj morajo biti vzgojiteljica in starši partnerji, ki si izmenjujejo informacije o otroku in tako vzajemno prispevajo k skupnemu cilju – k napredku otroka na različnih področjih učenja, pri čemer pa naj bi otrok užival in se veselil svojega preživljanja časa tako v vrtcu kot doma.

3. SODELOVANJE VZGOJITELJICE IN STARŠEV PRI OBLIKOVANJU OTROKOVEGA PORTFOLIA

Nekatere avtorice (Trop 2003, Shores in Grace 1998, Stritar in Sentočnik 2007) menijo, da se mora v proces oblikovanja portfolia aktivno vključevati tudi družina otroka. Pri tem je pomembno, da zna vzgojiteljica staršem čim bolj poglobljeno razložiti čim več stvari o tem, kako skrbi za učenje in vzgojo njihovih otrok. Vzgojiteljica in starši morajo znati uspešno komunicirati in si redno deliti informacije o otroku, če želijo otroku zagotoviti optimalen napredek na različnih področjih učenja.

Starši morajo sodelovati z vzgojiteljico pri zgodnjem učenju svojega otroka, saj starši prvi in najdlje vzgajajo in izobražujejo svojega otroka, poleg tega pa imajo na otrokovo učenje tudi največji vpliv. Ključni dejavniki, ki vplivajo na otrokovo učenje in napredek na različnih področjih učenja, so izobrazba staršev, kvantitativna in kvalitativna kognitivna stimulacija v domačem okolju in občutljivost staršev za otrokove potrebe. Starši in vzgojiteljica morajo delovati kot partnerji v procesu delovanja za dobro otroka. Ključ do partnerstva pa je v spoštljivem medsebojnem poslušanju in deljenju informacij o otrokovem učenju v vrtcu in doma, poleg tega pa partnerstvo vključuje odgovornost obeh strani. Odnosi med starši in vzgojiteljico pa so lahko tudi napeti. Na to vplivajo različni dejavniki, kot so pomanjkanje komunikacije in zaupanja med obema stranema, različno razumevanje in različna pričakovanja glede otrokovega učenja, drugačni pogledi na odgovornost za otrokovo učenje in pa pomanjkanje znanja vzgojiteljice o različnih strategijah dela s starši. Tako starši kot vzgojiteljica se morajo truditi za kakovostno medsebojno komunikacijo, saj je le tako možno dobro medsebojno sodelovanje in komunikacija. Pri tem je lahko v veliko pomoč uporaba portfolia, saj lahko izboljšuje sodelovanje med otrokom, starši in vzgojiteljico, izboljšuje komunikacijo med njimi in podpira otrokovo učenje (Kernan 2012).

Starši otrok se med seboj zelo razlikujejo, zato mora vzgojiteljica pri vsakem od njih odkriti pravo strategijo, ki bo starše pritegnila k sodelovanju. Starši, ki imajo slabše komunikacijske in pismene zmožnosti in/ali nižjo izobrazbo, potrebujejo drugačen pristop vzgojiteljice kot tisti, ki so dobro izobraženi. Prav tako se družine razlikujejo v želji po vključenosti v vrtčevsko življenje in izmenjavi informacij z vzgojiteljico. Zato je pomembno, da vzgojiteljica pozna različne tehnike dela s starši, saj bo sodelovanje le ob pravilni izbiri

Ažman, A.: Uporaba portfolia v procesu sodelovanja med vzgojiteljico v vrtcu in starši

strategije lahko uspešno. Nekatere starše pritegne k sodelovanju z vzgojiteljico redno dopisovanje po elektronski pošti, pošiljanje fotografij njihovega otroka v vrtcu, druge vabilo k pridružitvi k posebnemu projektu v vrtčevskem oddelku, ki ga obiskuje njihov otrok, tretje kaj drugega (Shores in Grace 1998).

Za otroka je povezava med življenjem v vrtcu in življenjem doma zelo pomembna. Portfolio omogoča otroku, staršem in vzgojiteljici seznanjanje z napredkom na različnih področjih učenja in daje možnost skupnega iskanja novih možnosti učenja. Portfolio pripomore k boljši komunikaciji med vzgojiteljico in družino otroka, k boljšemu medsebojnemu zaupanju in k uspešnemu sodelovanju (Stritar in Sentočnik 2006).

Sodelovanje in komuniciranje vzgojiteljice in staršev pomeni informiranje staršev s strani vzgojiteljice, hkrati pa tudi informiranje vzgojiteljice s strani staršev. Na ta način oba partnerja bolje spoznata otroka in mu tako lažje pomagata pri optimalnem napredku na različnih področjih učenja (Razdevšek Pučko 1999).

Avtorici L. G. Katz in S. C. Chard (1996) menita, da se sodelovanje med vzgojiteljico in starši pogloblja s tem, ko starši skozi pogovor ob pregledovanju portfolia skupaj z vzgojiteljico in/ali otrokom dobijo različne ideje za dejavnosti v vrtcu. Tako lahko starši prinesejo v vrtec različne materiale, s katerimi lahko otroci ustvarjajo, poslušajo predloge otrok in tudi sami dajejo ideje, nudijo pomoč pri pisanju in branju knjig, štejejo stvari in podobno znotraj določenega projekta. Na ta način so starši aktivni sodelavci otrok in vzgojiteljice ter tudi sami ustvarjajo program v vrtcu, hkrati pa bolje spoznavajo svojega otroka in poglobljajo odnose tako s svojim otrokom kot tudi s preostalimi otroci in z vzgojiteljico.

Vzgojiteljica starše redno vabi na poglobljene pogovore o otroku ob uporabi portfolia. Pri tem je portfolio vzgojiteljici v pomoč, saj so v njem zbrana vsa dokazila, ki vzgojiteljici besede o otroku podkrepijo in konkretizirajo. Starši tako dobijo vpogled v učenje svojega otroka, s svojimi komentarji, predlogi in idejami pa lahko vplivajo na nadaljnje delo z otrokom v vrtcu. Nekajkrat letno pri pogovoru sodeluje tudi otrok. Takšna oblika srečanj se imenuje triplastno srečanje. Preden vzgojiteljica pripravi triplastno srečanje, otroka povabi na dvoplastno srečanje, kjer ga vzgojiteljica spodbuja, da sam izbere izdelke, ki bi jih rad pokazal staršem; pri tem se o izdelkih pogovarjata, izmenjujeta mnenja, otrok pa pove kaj bi pri določenih

izdelkih naredil drugače ipd. Vzgojiteljica staršem pred triplastnim srečanjem omogoči, da si ogledajo otrokov portfolio in se pripravijo na samo srečanje. Pred začetkom srečanja vzgojiteljica otroka in starše opogumi in pozitivno spodbudi. Triplastno srečanje ob otrokovem portfoliu enakovredno vključuje otroka, vzgojiteljico in starše. Pri tem mora vzgojiteljica upoštevati, kdaj otrok tako srečanje zmore in želi. Vzgojiteljica mora pred srečanjem vedeti, kakšen je namen srečanja, kaj želi z njim doseči, kakšna je pri tem njena vloga in kakšen pristop bo uporabila, kakšna je vloga otroka in kakšna je vloga staršev, vedeti mora, kako bo spodbujala komunikacijo med vsemi tremi udeleženci na srečanju. Pri tem je zelo pomembno, da vzgojiteljica opredeli cilje srečanja tako za otroka kot za starše in tudi zanjo samo. Za otroka je pomembno, da dobi vpogled v lasten napredek na različnih področjih učenja, da doseže reflektivno učenje, uresniči potrebe po moči, intenzivno komunicira tako s starši kot vzgojiteljico in pa se na srečanju sooči tudi s 'primernimi' frustracijami. Za starše je cilj triplastnega srečanja boljša in intenzivnejša komunikacija z otrokom in vzgojiteljico, partnerski odnos z vzgojiteljico in pa dober vpogled v napredek svojega otroka na različnih področjih učenja. Vzgojiteljici srečanje predstavlja ogledalo oz. povratno informacijo njenega dela, poleg tega pa je njen cilj tudi pridobiti nove informacije o otroku, srečanje pa ji pomeni tudi izhodišče za delo naprej (Stritar in Sentočnik 2006).

Pregledovanje portfolia na srečanjih, kjer sodelujejo otrok, starši in vzgojiteljica lahko pogloblja odnose med vsemi tremi udeleženci in omogoča boljše in rednejše sodelovanje vzgojiteljice s starši.

U. Stritar in S. Sentočnik (2006) poudarjata, da mora biti med triplastnim srečanjem vzgojiteljica pozorna na primerno komunikacijo, ustvarjala naj bi ozračje in pogoje za razmišljanje, predstavljanje idej, komentiranje izdelkov. Vzgojiteljica mora staršem in otroku dajati realna in spodbudna sporočila, pri tem pa naj otroka primerja le s samim sabo, ne z drugimi, saj bo le tako izražala spoštovanje do otrokovih dosežkov in napredka. Staršem pa je treba predstaviti tudi otrokova šibka področja, pri katerih je napredek že viden. Pri tem mora vzgojiteljica upoštevati tudi mnenja in povratne informacije staršev, jih spodbujati k sodelovanju, ob tem pa čim bolj nemoteče zapisovati komentarje in beležiti opažanja. Ob zaključku vzgojiteljica napiše kratek povzetek in refleksijo srečanja, ki ju uporabi za nadaljnje delo.

V nadaljevanju besedila bomo predstavili Kurikulum za vrtce (1999) v povezavi z uporabo portfolia v vrtcu. Eno od načel Kurikuluma za vrtce je tudi sodelovanje vzgojiteljice in staršev, saj dobra komunikacija med tema pomembnima udeležencema v procesu otrokove vzgoje predstavlja osnovo za kakovostno vzgojno-izobraževalno delo v vrtcu. Kurikulum za vrtce (1999) v ospredje postavlja sam proces, ki otroka pripelje do znanja in ne poudarja več le ciljev, ki naj bi jih otrok dosegel, kot je bilo to pred kurikularno prenovo.

4. IZDELAVA IN UPORABA PORTFOLIA IN KURIKULUM ZA VRTCE

Kurikulum za vrtce (1999; v nadaljevanju Kurikulum) je dokument, ki vzgojiteljicam omogoča načrtovanje dela in kakovostno izvajanje vzgojnih dejavnosti, na ravni izvajanja se spreminja in prilagaja okoliščinam ter otrokom v oddelku. Njegova osnovna značilnost je premik od tradicionalnega poudarka z vsebine na proces predšolske vzgoje. Kurikulum v ospredje daje dejavnega, ustvarjalnega in kolikor je mogoče samostojnega otroka

Kurikulum predstavlja strokovno podlago za delovanje vrtcev in v središče postavlja otrokovo individualnost, poleg tega pa Kurikulum od vzgojiteljice pričakuje evalvacijo vzgojno-izobraževalnega dela, pri čemer je lahko orodje za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti tudi oblikovanje otrokovega portfolia (Kurikulum za vrtce 1999, str. 4).

Kurikulum omogoča načrtovanje, izvedbo in vrednotenje vzgojno-izobraževalnega procesa, pri tem pa je treba načrtovati proces vzgoje tako, da se ohrani komunikacijska spontanost, zagotovi strokovno ravnanje z otroki, prepreči vdor manipulacije in ideološke indoktrinacije, in da se pri tem zagotovi ustrezno preglednost vzgojno-izobraževalnih konceptov, s katerimi morajo biti starši otrok seznanjeni (Kroflič 2001).

Portfolio vzgojiteljici omogoča spremljanje in ocenjevanje individualnega napredka vsakega otroka in s tem doseganje ciljev kurikuluma za vrtce. Na ta način lahko vzgojiteljica izboljšuje vsakdanjo vzgojno prakso v vrtcu.

Zaradi razlik med otroki je v vrtcu v skladu z načelom demokratičnosti in pluralizma, načelom odprtosti kurikuluma, načelom enakih možnosti in upoštevanja različnosti med otroki ter načelom omogočanja izbire in drugačnosti, treba individualizirati način dela, vzgojiteljici pa pri tem lahko pomaga uporaba portfolia (Kroflič 2001).

C. Razdevšek Pučko (1999) poudarja, da so referenčni okvir portfolia v vrtcu poslanstvo, vizija in cilji institucije. Zato je za »nastajanje portfolia pomembna tudi podpora vrtca kot institucije, ki se razvija v učečo se skupnost« (prav tam, str. 38). Ko se vzgojiteljica odloči za uporabo portfolia v vrtcu, mora upoštevati strokovna in etična izhodišča za svoje delo, to pa

sta Kurikulum ter Etični kodeks zaposlenih v vrtcu (1996). Etični kodeks zaposlenih v vrtcu vzgojiteljice moralno zavezuje k odgovornosti in obveznosti do otrok, staršev, družin in družbe. »Kodeks etičnega ravnanja v vrtcu zajema skupek vrednot in načel, na katerih temelji delo s predšolskimi otroki, in predstavlja osnovo za etično presojo ravnanja« (Domicelj, Ferjančič in Pavlovič 1996, str. 1).

Pri tem moramo seveda upoštevati zakonodajo, ki vzgojiteljici daje samo osnovo za delo v vrtcu, določa načela in cilje predšolske vzgoje v vrtcih. Zakon o vrtcih (2005, 2. in 3. člen) kot temeljne naloge vrtcev navaja pomoč staršem pri celoviti skrbi za otroke, izboljšanje kakovosti življenja družin in otrok ter ustvarjanje pogojev za razvoj otrokovih telesnih in duševnih sposobnosti (prav tam). Ob upoštevanju vseh pogojev, ki se jih mora vzgojiteljica držati pa lahko vzgojiteljica znotraj teh okvirjev ob podpori staršev vodi otrokov portfolio in s tem skuša dobro spoznati vsakega otroka, ga individualizirati in omogočiti stalno napredovanje otroka na različnih področjih učenja. Pri tem si mora vzgojiteljica postavljati cilje, ki jih s pomočjo portfolia dosega oziroma preverja, v kolikšni meri je doseganje ciljev uspešno. Priporočljivo je, da je izdelovanje portfolia usmerjeno k dolgoročnim ciljem, ki spodbujajo k vseživljenjskemu učenju, in da vzgojiteljica pozna filozofijo portfolia ter želi spoznati in razumeti proces oblikovanja in pregledovanja portfolia (Razdevšek Pučko 1999).

4.1 NAČELA URESNIČEVANJA CILJEV KURIKULUMA ZA VRTCE IN UPORABA PORTFOLIA

Načela uresničevanja ciljev kurikulumuma za vrtce izhajajo iz opredeljenih ciljev Kurikuluma (1999), znotraj le-tega pa so tudi predlagane vsebine in dejavnosti, ki predstavljajo možne načine uresničevanja zastavljenih ciljev. Kurikulum (1999) ni navodilo vzgojiteljem in drugim strokovnim delavcem v vrtcu, kako naj delajo, temveč služi le kot okvir pri vzgojnem delovanju v vrtcu (Kroflič 2001).

Vzgojitelju so dana načela in cilji Kurikuluma v pomoč, sam pa se strokovno odloča, na kakšen način, kdaj in kako jih bo uresničeval.

Kurikulum za vrtce (1999) navaja naslednja načela uresničevanja ciljev kurikula:

- načelo demokratičnosti in pluralizma,
- načelo odprtosti kurikula, avtonomnosti ter strokovne odgovornosti vrtca in strokovnih delavcev v vrtcu,
- načelo enakih možnosti in upoštevanja različnosti med otroki ter načelo multikulturalizma,
- načelo omogočanja izbire in drugačnosti,
- načelo spoštovanja zasebnosti in intimnosti,
- načelo uravnoveženosti,
- načelo strokovne utemeljenosti kurikula,
- načelo pogojev za uvedbo novega kurikula,
- načelo horizontalne povezanosti, načelo vertikalne povezanosti oz. kontinuitete,
- načelo sodelovanja s starši, načelo sodelovanja z okoljem,
- načelo timskega načrtovanja in izvajanja predšolske vzgoje ter strokovnega izpopolnjevanja,
- načelo kritičnega vrednotenja (evalvacije),
- načelo razvojnega-procesnega pristopa,
- načelo aktivnega učenja in zagotavljanja možnosti verbalizacije in drugih načinov izražanja (prav tam, str. 11–16).

Načela Kurikula (1999) je treba dosledno upoštevati pri vodenju otrokovega portfolia v vrtcu. Poleg vseh naštetih načel pa je zaželeno tudi, da je portfolio usmerjen k dolgoročnim ciljem, ki spodbujajo k vseživljenjskemu učenju, poleg tega pa bi morala biti vzgojiteljica seznanjena s filozofijo portfolia in biti željna spoznati ter razumeti proces portfolia (Škarič in Dolničar 2003).

Vzgojiteljica mora pri svojem delu ves čas upoštevati načela in cilje Kurikula (1999), vendar mora biti le-ta tudi toliko odprt, da vzgojiteljici omogoča dovolj prostora in časa za opazovanje individualnega razvoja otroka, za motiviranje otrokovih učnih aktivnosti in za uvajanje takšnih oblik dela, ki spodbujajo radovednost, dejavno uporabo znanja, primerjanje novih spoznanj z že osvojenim znanjem itn. (Kroflič 2001).

4.2 CILJI KURIKULUMA ZA VRTCE IN UPORBA PORTFOLA ZA NJIHOVO DOSEGANJE

Kurikulum za vrtce (1999) omogoča vzgojiteljici, da se samostojno odloča, kako bo dosegla zapisane cilje, ob tem pa mora otrok imeti na izbiro različne dejavnosti, ki mu omogočajo raziskovanje, ustvarjanje in učenje na različnih področjih učenja. Pri tem mora vzgojiteljica upoštevati vsa načela kurikula, pri svojem delu mora uporabljati različne metode in načine dela, nuditi pester izbor dejavnosti, tako da lahko za vsakega otroka najde način dela, ki mu najbolj ustreza in s pomočjo katerega lahko optimalno napreduje na različnih področjih učenja. Portfolio lahko »služi za primerjavo posameznikovega aktualnega napredka v nekem obdobju z načrtovanim napredkom, ki ga določa referenčni okvir oz. cilji in načela kurikula za vrtce, v katerih so upoštevane različne teorije razvojnih značilnosti otrok določene starostne skupine. Tako določen referenčni okvir usmerja vzgojitelja v načrtovanje situacij, v katerih otroci aktivno, prek opravljanja dejavnosti oz. priprave konkretnih izdelkov izgrajujejo svoje znanje in spretnosti ter oblikujejo navade« (Stritar in Sentočnik 2006, str. 12).

Cilji Kurikula za vrtce (1999) so:

- bolj odprt in fleksibilnejši kurikulum v različnih programih za predšolske otroke,
- pestrejša in raznovrstnejša ponudba na vseh področjih dejavnosti predšolske vzgoje v vrtcih,
- bolj uravnotežena ponudba različnih področij in dejavnosti predšolske vzgoje v vrtcih, ki hkrati ne onemogoča poglobljenosti na določenih področjih,
- večje omogočanje individualnosti, drugačnosti in izbire v nasprotju s skupinsko rutino,
- oblikovanje pogojev za večje izražanje in ozaveščanje skupinskih razlik,
- večje upoštevanje in spoštovanje zasebnosti ter intimnosti otrok,
- dvig kakovosti medosebnih interakcij med otroki ter med otroki in odraslimi v vrtcu,
- rekonceptualizacija in reorganizacija časa v vrtcu,
- rekonceptualizacija in reorganizacija prostora in opreme v vrtcu,
- večja avtonomnost in strokovna odgovornost vrtcev in njihovih strokovnih delavcev,
- povečanje vloge evalvacije pri načrtovanju življenja in dela v vrtcu,
- izboljšanje informiranja in sodelovanja s starši (Kurikulum za vrtce 1999, str. 10).

Portfolio omogoča doseganje večine ciljev, ki so naštetih v Kurikulumu za vrtce (1999), tako tudi pestrejšo ponudbo dejavnosti kot individualiziranje dela z otroki, oblikovanje pogojev za večje izražanje in ozaveščanje skupinskih razlik kot tudi upoštevanje in spoštovanje zasebnosti otrok, kakovostne medosebne interakcije med otroki ter med otroki in odraslimi v vrtcu, povečanje vloge evalvacije in izboljšanje informiranja in sodelovanja s starši. Vzgojiteljica lahko s pomočjo portfolia otrokom omogoča izražanje individualnosti. Vsakega otroka lahko bolje spozna in mu pomaga napredovati na področjih, kjer otrok morda ne napreduje ali pa mu pomaga nadgrajevati znanje, za katero je otrok pokazal posebno zanimanje ali je na določenem področju posebno dober.

Vzgojiteljici pomeni portfolio 'okno' v otrokovo znanje, priložnost za spoznavanje in razumevanje otrokovih pristopov, spretnosti in sposobnosti in ji omogoča individualiziran pristop in prilagajanje vsakemu posamezniku. Otroci ocenjujejo svoj napredek tudi sami, primerjajo svoje izdelke z drugimi otroki in tako bolje spoznavajo sami sebe in tudi druge otroke v skupini. Otrok lahko pregleduje svoj portfolio sam, z vrstniki, vzgojiteljico in starši ter vidi odziv vseh udeležencev, kar mu omogoča večje samozavedanje in samorefleksijo (Razdevšek Pučko 1999).

C. Razdevšek Pučko (1996) navaja, da portfolio omogoča tudi dokumentiranje in spodbujanje kritičnega mišljenja, spremlja reševanje problemov, poleg tega pa lahko vsebuje tudi nedokončane izdelke in tako omogoča otroku vpogled v proces učenja.

Vzgojiteljica mora poleg dobrega poznavanja Kurikula (1999) dobro razumeti tudi vsakega otroka v svojem oddelku, poznati njegove značilnosti in znati kakovostno sodelovati z otrokovimi starši. Poleg tega lahko z dobrim poznavanjem individualnih značilnosti otrok dobro spremlja otrokov napredek na različnih področjih učenja in otroku pomaga pri doseganju optimalnega napredka, staršem pa omogoča dober vpogled v vzgojno izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela. Pri vsem tem pa ji je lahko v pomoč portfolio, s katerim dosega cilje Kurikula (1999).

Eden od pomembnih načel Kurikula (1999) je načelo sodelovanja s starši, prav tako pa je cilj Kurikula (1999) tudi izboljšanje informiranja in sodelovanja s starši. Z uporabo portfolia v vrtcu lahko učinkovito dosežemo ta cilj, saj portfolio omogoča boljše sodelovanje vzgojiteljice v vrtcu in staršev otroka. Portfolio namreč omogoča kakovostnejšo komunikacijo

med tema dvema partnerjema v procesu analize otrokovega portfolia. V empiričnem delu diplomskega dela se bomo osredotočili na primerjavo odnosa med vzgojiteljico in starši v primeru, ko vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolia in ko ga ne. Preverili bomo, ali je v primeru uporabe portfolia v vrtcu, spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja kakovostnejše, ali starši otroku ob uporabi portfolia nudijo več dodatne pomoči na področjih učenja, ki so se pokazala kot pomoči potrebna, ali uporaba portfolia v vrtcu nudi boljši vpogled staršem v izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela in ali je ob uporabi portfolia v vrtcu odnos med vzgojiteljico in starši kakovostnejši.

II. EMPIRIČNI DEL

5. OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA IN CILJI

5.1 RAZISKOVALNI PROBLEM

Na podlagi anketnih vprašalnikov, ki smo jih razdelili staršem otrok v vrtcu, smo preverili, ali se ocene staršev glede kakovosti spremljanja otrokovega napredka na različnih področjih otrokovega učenja, kakovosti vpogleda v vzgojiteljičino izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela in kakovosti sodelovanja z vzgojiteljico, razlikujejo glede na to, ali vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio ali ne. Preverili smo tudi, ali se ocene staršev o tem, da jih pogovor z vzgojiteljico o otroku spodbuja, da dodatno pomagajo otroku na različnih področjih učenja, razlikujejo glede na to, ali vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio ali ne.

5.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

R1: Ali obstajajo razlike v ocenah kakovosti spremljanja otrokovega napredka na različnih področjih učenja med starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio, in starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia?

R2: Ali obstajajo razlike v ocenah staršev o tem, da jih pogovor z vzgojiteljico o otroku dodatno spodbuja, da pomagajo otroku na različnih področjih učenja med starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio, in starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia?

R3: Ali obstajajo razlike v oceni kakovosti vpogleda v vzgojiteljičino izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela, med starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio in starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia?

R4: Ali obstajajo razlike v ocenah kakovosti njihovega odnosa z vzgojiteljico med starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio, in starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia ?

R5: Ali starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica uporablja portfolio, in drugega otroka vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja

Ažman, A.: Uporaba portfolia v procesu sodelovanja med vzgojiteljico v vrtcu in starši

portfolia, ocenjujejo, da jim razgovor z vzgojiteljico ob uporabi otrokovega portfolia omogoča kakovostnejše spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih otrokovega učenja, kot razgovor o otroku z vzgojiteljico, ki pri svojem delu ne uporablja portfolia?

R6: Ali starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica uporablja portfolio, in drugega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da jih pogovor z vzgojiteljico, ki uporablja portfolio, dodatno spodbuja, da pomagajo otroku na različnih področjih učenja?

R7: Ali starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica uporablja portfolio, in drugega otroka vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da imajo boljši vpogled v izvajanja vzgojnega dela v oddelku, kjer vzgojiteljica pri svojem vzgojno-izobraževalnem delu uporablja portfolio?

R8: Ali starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica uporablja portfolio, in drugega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da je kakovost sodelovanja z vzgojiteljico, ki uporablja portfolio boljša?

5.3 RAZISKOVALNE HIPOTEZE

H1: Med starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio, in starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia, obstajajo razlike v oceni kakovosti spremljanja otrokovega napredka na različnih področjih učenja.

H2: Med starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio, in starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia, obstajajo razlike v oceni o tem, da jih pogovor z vzgojiteljico o otroku dodatno spodbuja, da pomagajo otroku na različnih področjih učenja.

H3: Starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio, ocenjujejo, da imajo boljši vpogled v vzgojiteljičino izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela kot starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia.

Ažman, A.: Uporaba portfolia v procesu sodelovanja med vzgojiteljico v vrtcu in starši

H4: Starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio, ocenjujejo, da imajo boljši odnos z vzgojiteljico kot starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia.

H5: Starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega otroka pa v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da jim razgovor z vzgojiteljico ob uporabi portfolia omogoča kakovostnejše spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja.

H6: Starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica uporablja portfolio, in drugega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da jih pogovor z vzgojiteljico ob uporabi portfolia dodatno spodbuja, da pomagajo otroku na različnih področjih učenja.

H7: Starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega pa vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da imajo boljši vpogled v izvajanja vzgojnega dela v oddelku, kjer vzgojiteljica, pri svojem vzgojno-izobraževalnem uporablja portfolio.

H8: Starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega pa vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da z vzgojiteljico, ki uporablja portfolio, bolje sodelujejo.

6. METODOLOGIJA

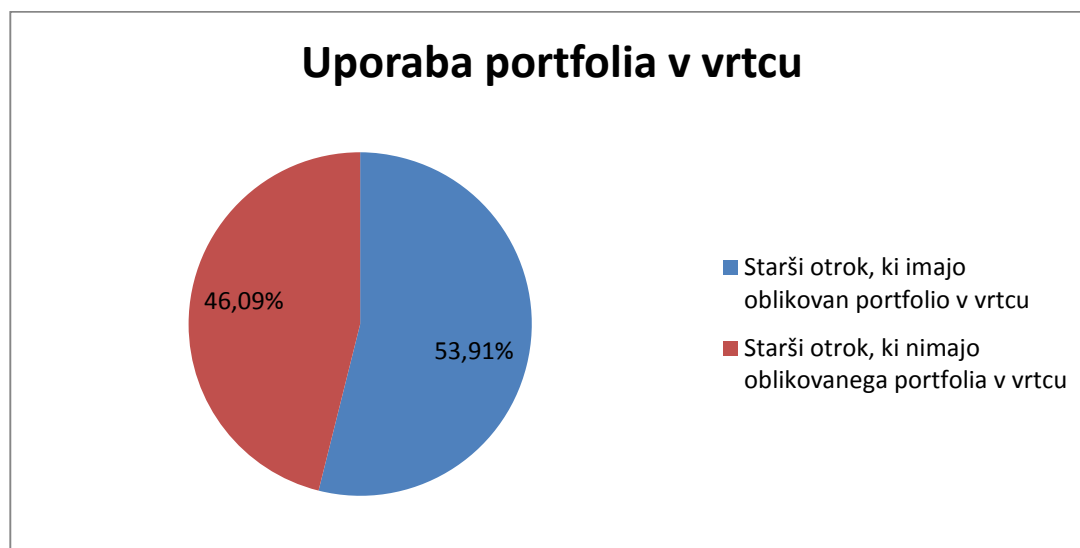
6.1 OPIS OSNOVNE RAZISKOVALNE METODE

V empirični raziskavi smo uporabili tako deskriptivno kot tudi neeksperimentalno kavzalno metodo. Kot navaja Sagadin (1993), z deskriptivno metodo opisujemo pojave, s kavzalno metodo pa skušamo ugotoviti vzroke in posledice teh pojavov.

6.2 VZOREC IN OSNOVNA MNOŽICA

V raziskavo smo vključili starše otrok, ki obiskujejo vrtec Mojca, in sicer pet oddelkov v katerih vzgojiteljica pri svojem delu portfolia ne uporablja, in starše otrok, ki obiskujejo vrtec Najdihojca, in sicer pet oddelkov, kjer vzgojiteljice pri svojem delu uporabljajo portfolio. V vzorec so bili vključeni starši otrok, ki so vključeni v oddelke drugega starostnega obdobja. Vzorec smo izbrali priložnostno, posplošitve se bodo izvajale na hipotetično osnovno množico.

V vzorec smo zajeli 128 staršev otrok, ki obiskujejo vrtec, in sicer 69 takih, katerih otroci imajo oblikovan portfolio v vrtcu, in 59 takih, ki portfolia v vrtcu nimajo oblikovanega. Izmed 128 anketiranih staršev je bilo 51 takih, katerih en otrok ima oblikovan portfolio, drugi pa ne.

Graf 1: Uporaba portfolia v vrtcu

Uporaba portfolia v vrtcu	f	f %
Da	69	53,91
Ne	59	46,09
Skupaj	128	100,0

Tabela 2: Uporaba portfolia v vrtcu

6.3 OPIS POSTOPKA ZBIRANJA PODATKOV

Podatke smo zbirali s pomočjo anketnega vprašalnika v vrtcu Mojca, v enoti Muca in v vrtcu Najdihojca, v enoti Palček.

Anketne vprašalnike smo razdelili staršem otrok. Pri tem smo zajeli starše otrok iz petih oddelkov drugega starostnega obdobja, kjer vzgojiteljica pri svojem vzgojno-izobraževalnem delu uporablja portfolio, in pa petih oddelkov, kjer vzgojiteljica pri svojem delu portfolia ne uporablja. Razdeljenih je bilo 220 vprašalnikov, od tega 110 v oddelke, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, in 110 v oddelke, kjer vzgojiteljica pri svojem delu ne uporablja portfolia. Vrnjenih je bilo 128 anketnih vprašalnikov, od tega 69 takih, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, in 59 takih, kjer vzgojiteljica pri svojem delu portfolia ne uporablja. Izmed vseh 128 anketiranih staršev je bilo 51 takih, katerih en otrok ima oblikovan portfolio v vrtcu, drugi pa ne.

6.4 OPIS INSTRUMENTA

Podatke smo zbirali s pomočjo anketnega vprašalnika, ki zajema 10 vprašanj. S pomočjo prvega in šestega vprašanja sprašujemo po objektivnih podatkih, s preostalimi 10 vprašanji pa po subjektivnem mnenju staršev. Štiri vprašanja so postavljena v obliki Likertove lestvice, kjer starši izrazijo stopnjo strinjanja z napisanimi trditvami. Pri tem pomeni 1 – se sploh ne strinjam, 2 – ne strinjam se, 3 – nisem odločen, 4 – strinjam se, 5 – zelo se strinjam.

Zadnja štiri vprašanja so namenjena samo tistim staršem, ki imajo enega otroka vključenega v oddelok vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem vzgojno-izobraževalnem delu uporablja portfolio, drugega otroka pa v oddelok vrtca, kjer vzgojiteljica portfolia pri svojem delu ne uporablja. Tudi ta vprašanja so postavljena v obliki Likertove lestvice. S pomočjo teh dveh vprašanj smo

Ažman, A.: Uporaba portfolia v procesu sodelovanja med vzgojiteljico v vrtcu in starši

pridobili podatke za neposredno primerjavo ocen staršev, ki imajo izkušnje z obema načinoma dela vzgojiteljice.

6.5 SPREMENLJIVKE

NEODVISNA SPREMENLJIVKA: uporaba portfolia

ODVISNE SPREMENLJIVKE: ocena kakovosti spremljanja otrokovega napredka na različnih področjih učenja, ocena pomoči otroku na različnih področjih učenja, ocena vpogleda staršev v vzgojiteljičino izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela, ocena kakovosti odnosa vzgojiteljica – starši.

7. REZULTATI IN INTERPRETACIJA

7.1 KAKOVOST SPREMLJANJA OTROKOVEGA NAPREDKA

R1: Ali obstajajo razlike v ocenah kakovosti spremljanja otrokovega napredka na različnih področjih učenja med starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio, in starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia?

H1: Med starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio, in starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia, obstajajo razlike v oceni kakovosti spremljanja otrokovega napredka na različnih področjih učenja.

Uporaba portfolia	»Pogovor o mojem otroku z vzgojiteljico mi omogoča kakovostno spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja«							
	Ocena 3 (nisem odločen)		Ocena 4 (strinjam se)		Ocena 5 (močno se strinjam)		Skupaj	
	f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)
Da	2	2,90	26	37,68	41	59,42	69	100,0
Ne	7	11,86	31	52,54	21	35,59	59	100,0
Skupaj	9	7,03	57	44,53	62	48,44	128	100,0

Tabela 3: Ocene staršev o kakovosti spremljanja otrokovega napredka na različnih področjih učenja

$$2\hat{=} 9,167; g = 2; \alpha = 0,010$$

Ker pogoji za χ^2 -preizkus niso izpolnjeni, smo izvedli Kullbackov preizkus. Vrednost Kullbackovega preizkusa je statistično pomembna. Hipotezo neodvisnosti zavrnamo s tveganjem 1,0 %. Med uporabo portfolia v vrtcu in oceno kakovosti spremljanja otrokovega napredka na različnih področjih učenja obstaja statistično značilna povezanost ($\alpha < 0,05$). Sprejmemo hipotezo, ki pravi, da med starši otrok, ki imajo v vrtcu oblikovan portfolio, in starši otrok, ki v vrtcu nimajo oblikovanega portfolia, obstajajo razlike v oceni kakovosti spremljanja otrokovega napredka na različnih področjih učenja.

Ažman, A.: Uporaba portfolia v procesu sodelovanja med vzgojiteljico v vrtcu in starši

Vzorčni podatki kažejo, da se s trditvijo »Pogovor o mojem otroku z vzgojiteljico mi omogoča kakovostno spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja« v veliki meri močno strinjajo anketirani starši, katerih otroci imajo oblikovan portfolio v vrtcu, in sicer je takih kar 59,42 %.

Med starši, katerih otroci nimajo oblikovanega portfolia, pa se je s to trditvijo močno strinjalo 35,59 % anketiranih staršev.

37,68 % anketiranih staršev, katerih otroci imajo oblikovan portfolio, se s to trditvijo strinja, medtem ko je delež staršev, katerih otroci nimajo oblikovanega portfolia, višji, in sicer je takih kar 54,24 %.

2 (2,90 %) starša, katerih otrok ima oblikovan portfolio v vrtcu, sta neodločena o tem, ali jima pogovor o otroku omogoča kakovostno spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja, medtem ko je bilo neodločenih 6 (10,17 %) staršev, katerih otroci nimajo oblikovanega portfolia v vrtcu.

Nihče izmed anketiranih staršev, ne glede na to, ali njihov otrok ima oblikovan portfolio ali ne, se s to trditvijo ne strinja ali močno ne strinja, zato v Tabeli 3 podatkov nismo navedli.

Različne avtorice (Dolničar 2003, Stritar in Sentočnik 2007, Stjepić 2002, Katz in Chard 1996, Razdevšek Pučko 1999) menijo, da je velika prednost uporabe portfolia v vrtcu spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja, saj uporaba portfolia vzgojiteljici omogoča razumevanje otrokovega mišljenja in razumevanja in tako lahko vzgojiteljica bolj prilagaja strategije dela vsakemu otroku posebej. U. Stritar in S. Sentočnik (2006) kot prednost uporabe portfolia v vrtcu izpostavljata uvid staršev v napredek in proces učenja otroka, poleg tega pa daje po njunem mnenju oblikovanje portfolia v vrtcu tudi možnost partnerstva staršev s strokovnimi delavci vrtca pri spremljanju in spodbujanju otrokovega napredka na različnih področjih učenja. Tudi mi smo dokazali, da po mnenju anketiranih staršev uporaba portfolia v vrtcu vpliva na kakovost spremljanja otrokovega napredka na različnih področjih učenja.

7.2 POGOVOR Z VZGOJITELJICO O OTROKU

R2: Ali obstajajo razlike v ocenah staršev o tem, da jih pogovor z vzgojiteljico o otroku dodatno spodbuja, da pomagajo otroku na različnih področjih učenja med starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio in starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia?

H2: Med starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio, in starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia, obstajajo razlike v oceni o tem, da jih pogovor z vzgojiteljico o otroku dodatno spodbuja, da pomagajo otroku na različnih področjih učenja.

Uporaba portfolia	»Pogovor o mojem otroku z vzgojiteljico me dodatno spodbuja, da pomagam otroku na različnih področjih učenja«									
	Ocena 2 (ne strinjam se)		Ocena 3 (nisem odločen)		Ocena 4 (strinjam se)		Ocena 5 (močno se strinjam)		Skupaj	
	f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)
Da	1	1,45	8	11,59	27	39,13	33	47,83	69	100,0
Ne	2	3,39	16	27,12	18	30,51	23	38,98	59	100,0
Skupaj	3	2,34	24	18,75	45	35,16	56	43,75	128	100,0

Tabela 4: Ocene staršev o dodatni spodbudi vzgojiteljice k pomoči otroku na različnih področjih učenja

$$2\hat{\uparrow} = 5,884; g = 3; \alpha = 0,117$$

Ker pogoji za χ^2 -preizkus niso izpolnjeni, smo izvedli Kullbackov preizkus. Vrednost Kullbackovega preizkusa ni statistično pomembna ($\alpha > 0,05$), zato kljub razlikam v deležih v vzorcu ne moremo potrditi povezanosti med uporabo portfolia v vrtcu in dodatni pomoči otroku na različnih področjih učenja. Tveganje za zavrnitev hipoteze je preveliko (12,0 %), zato obdržimo hipotezo neodvisnosti. O odgovorih v osnovni množici ne moremo trditi ničesar.

S trditvijo »Pogovor o mojem otroku z vzgojiteljico me dodatno spodbuja, da pomagam otroku na različnih področjih učenja« se močno strinja kar slaba polovica (47,83 %) anketiranih staršev, katerih otroci imajo v vrtcu oblikovan portfolio, medtem ko se s trditvijo

močno strinja 38,98 % anketiranih staršev, katerih otroci v vrtcu nimajo oblikovanega portfolia.

S trditvijo, da jih pogovor o njihovem otroku z vzgojiteljico dodatno spodbuja k pomoči otroku na različnih področjih učenja, se anketirani starši, katerih otroci imajo oblikovan portfolio, strinjajo v deležu 39,13 %, medtem ko je delež anketiranih staršev, katerih otroci v vrtcu nimajo oblikovanega portfolia, malo manjši, in sicer 30,51 %.

Neodločenih pri ocenjevanju te trditve je bilo 8 (11,59 %) anketiranih staršev, katerih otroci imajo v vrtcu oblikovan portfolio, in 16 (27,12 %) anketiranih staršev, katerih otroci v vrtcu nimajo oblikovanega portfolia.

Z dano trditvijo se ne strinja le eden (1,45 %) izmed anketiranih staršev, katerih otroci imajo v vrtcu oblikovan portfolio in le 2 (3,39 %) anketirana starša, katerih otroka v vrtcu nimata oblikovanega portfolia.

Nihče izmed anketiranih staršev, ne glede na to, ali ima njihov otrok v vrtcu oblikovan portfolio ali ne, se s trditvijo, da ga pogovor o njegovem otroku z vzgojiteljico dodatno spodbuja, da pomaga otroku na različnih področjih učenja, močno ne strinja, zato v Tabeli 4 podatkov nismo navedli.

Menimo, da bi bila lahko uporaba portfolia v vrtcu dobra spodbuda za starše, da bi pogosteje pomagali otroku pri napredku na različnih področjih učenja. Predpostavljali smo, da lahko starši s pomočjo portfolia in pogovora z vzgojiteljico odkrijejo 'šibka' in 'močna' področja otroka ter nato s skupnimi močmi še dodatno razvijajo močna področja in krepijo šibka. Vendar rezultati naše ankete kažejo, pogovor staršev z vzgojiteljico ne deluje spodbujevalno na starše, da bi nudili dodatno pomoč otroku na različnih področjih učenja, ne glede na to, ali ima otrok v vrtcu oblikovan portfolio ali ne, zato o povezanosti med pogovorom o otroku z vzgojiteljico in starševski dodatni pomoči otroku na različnih področjih učenja ne moremo trditi ničesar.

7.3 KAKOVOST VPOGLEDA V VZGOJITELJIČINO IZVAJANJE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA DELA

R3: Ali obstajajo razlike v oceni kakovosti vpogleda v vzgojiteljičino izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela, med starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio, in starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia?

H3: Starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio, ocenjujejo, da imajo boljši vpogled v vzgojiteljičino izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela kot starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia.

Uporaba portfolia	»Pogovor z vzgojiteljico o mojem otroku mi omogoča dober vpogled v vzgojiteljičino izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela«									
	Ocena 2 (ne strinjam se)		Ocena 3 (nisem odločen)		Ocena 4 (strinjam se)		Ocena 5 (močno se strinjam)		Skupaj	
	f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)
Da	1	1,45	9	13,05	38	55,07	21	30,43	69	100,0
Ne	3	5,09	16	27,12	23	38,98	17	28,81	59	100,0
Skupaj	4	3,12	25	19,53	61	47,66	38	29,69	128	100,0

Tabela 5: Ocene staršev o vpogledu v vzgojiteljičino izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela

$$2\hat{\uparrow} = 6,399; g = 3; \alpha = 0,094$$

Ker pogoji za χ^2 -preizkus niso izpolnjeni, smo izvedli Kullbackov preizkus. Vrednost Kullbackovega preizkusa ni statistično pomembna ($\alpha > 0,05$), zato kljub razlikam v deležih ne moremo potrditi povezanosti med uporabo portfolia v vrtcu in kakovosti vpogleda staršev v vzgojiteljičino izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela. Tveganje za zavrnitev hipoteze je preveliko (9,4 %). Obdržimo hipotezo neodvisnosti. O odgovorih v osnovni množici ne moremo trditi ničesar.

Tako anketirani starši, katerih otroci imajo v vrtcu oblikovan portfolio, kot tudi anketirani starši, katerih otroci v vrtcu nimajo oblikovanega portfolia, se približno v enakem deležu močno strinjajo s trditvijo »Pogovor z vzgojiteljico o mojem otroku mi omogoča dober

Ažman, A.: Uporaba portfolia v procesu sodelovanja med vzgojiteljico v vrtcu in starši

vpogled v vzgojiteljico izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela«, in sicer tako meni 30,43 % anketiranih staršev, katerih otroci imajo v vrtcu oblikovan portfolio in 5 (28,81 %) anketiranih staršev, katerih otroci v vrtcu nimajo oblikovanega portfolia.

S to trditvijo se v veliki meri (55,07 %) strinjajo anketirani starši, katerih otroci imajo v vrtcu oblikovan portfolio, medtem ko je le 38,98 % anketiranih staršev, katerih otroci v vrtcu portfolia nimajo oblikovanega.

Neodločenih pri tej trditvi je bilo le 9 (13,05 %) anketiranih staršev, katerih otroci v vrtcu imajo oblikovan portfolio, in 16 (27,12 %) anketiranih staršev, katerih otroci v vrtcu nimajo oblikovanega portfolia.

Le en (1,45 %) anketirani starš, katerega otrok v vrtcu ima oblikovan portfolio, se ne strinja s trditvijo, da mu pogovor z vzgojiteljico omogoča dober vpogled v vzgojiteljico izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela, medtem ko je delež anketiranih staršev, katerih otroci v vrtcu nimajo oblikovanega portfolia večji, in sicer trije (5,09 %).

Nihče izmed anketiranih staršev se s to trditvijo močno ne strinja, ne glede na to, ali njihov otrok v vrtcu ima oblikovan portfolio ali ne, zato teh podatkov v Tabeli 5 nismo prikazali.

C. Razdevšek Pučko (1996) meni, da lahko z uporabo portfolia v vrtcu veliko pridobijo tudi starši, saj lahko na govorilnih urah ob analizi otrokovega portfolia v vrtcu dobijo boljši vpogled v izvajanje vzgojno-izobraževalnih dejavnosti v vrtcu. Vendar z našim empiričnim raziskovanjem njene trditve nismo uspeli dokazati. Menimo, da je temu tako, ker se tudi vzgojiteljice, ki pri svojem vzgojno-izobraževalnem delu ne uporabljajo portfolia, trudijo staršem nuditi vpogled v njihovo izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela, saj je eno izmed pomembnih načel Kurikuluma za vrtce (1999) prav načelo sodelovanja s starši, njegov cilj pa je tudi izboljšanje informiranja in sodelovanja s starši.

7.4 KAKOVOST ODNOSA STARŠI – VZGOJITELJICA

R4: Ali obstajajo razlike v ocenah kakovosti njihovega odnosa z vzgojiteljico med starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio in starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia?

H4: Starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio ocenjujejo, da imajo boljši odnos z vzgojiteljico kot starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia.

Uporaba portfolia	»Z vzgojiteljico v vrtcu imam dober odnos«					
	Ocena 4 (strinjam se)		Ocena 5 (močno se strinjam)		Skupaj	
	f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)
Da	14	20,29	55	79,71	69	100,0
Ne	23	38,98	36	61,02	59	100,0
Skupaj	37	28,91	91	71,09	128	100,0

Tabela 6: Ocena odnosa staršev z vzgojiteljico

$$\chi^2 = 5,408; g = 1; \alpha = 0,020$$

S χ^2 -preizkusom smo preverili povezanost uporabe portfolia pri vzgojno-izobraževalnem delu v vrtcu in oceno staršev o kakovosti odnosa z vzgojiteljico. Vrednost χ^2 -preizkusa je statistično pomembna ($\alpha < 0,05$). Hipotezo neodvisnosti zavrnamo s tveganjem 2,0 %. S tem potrjujemo našo četrto hipotezo, ki pravi, da starši otrok, ki imajo v vrtcu oblikovan portfolio, ocenjujejo, da imajo boljši odnos z vzgojiteljico kot starši otrok, ki v vrtcu nimajo oblikovanega portfolia.

S trditvijo »Z vzgojiteljico v vrtcu imam dober odnos« se močno strinja velika večina (79,71 %) anketiranih staršev, katerih otroci v vrtcu imajo oblikovan portfolio in imajo očitno v večji meri zelo dober odnos z vzgojiteljico kot starši, katerih otroci v vrtcu nimajo oblikovanega portfolia, saj je bilo takih skoraj za četrtno manj (61,02 %).

S trditvijo se strinja 20,29 % anketiranih staršev, katerih otroci v vrtcu imajo oblikovan portfolio in skoraj enkrat več (38,98 %) staršev, katerih otroci v vrtcu portfolia nimajo oblikovanega.

Nihče izmed anketiranih staršev pri tej trditvi ni bil neodločen, kar kaže na to, da anketirani starši menijo, da imajo dober odnos z vzgojiteljico ne glede na (ne)uporabo portfolia v vrtcu. V Tabeli 6 zato podatkov nismo navedli.

Prav tako se s trditvijo »Z vzgojiteljico v vrtcu imam dober odnos« nihče izmed anketiranih staršev ne strinja ali močno ne strinja. Zato tudi teh podatkov v Tabeli 6 nismo prikazali.

Odnos med vzgojiteljico in starši je zelo pomemben in tudi od tega je odvisno, kako rad bo otrok obiskoval vrtec. Različne avtorice (Trop 2003, Shores in Grace 1998, Stritar in Sentočnik 2007) menijo, da je komunikacija med vzgojiteljico in starši pogojuje kakovost odnosa med njima. Pomembno je, da si starši in vzgojiteljica medsebojno zaupajo, se spoštujejo in redno izmenjujejo informacije o otroku. Kernan (2012) meni, da lahko portfolio izboljšuje sodelovanje med otrokom, starši in vzgojiteljico, izboljšuje komunikacijo med njimi in podpira otrokovo učenje. E. F. Shores in C. Grace (1998) pa navajata, da se starši med seboj zelo razlikujejo in vzgojiteljica mora odkriti prave strategije, ki bo starše pritegnila k sodelovanju. Kot kažejo naši rezultati je morda prav uporaba portfolia v vrtcu ena izmed strategij, ki pritegne starše k sodelovanju z vrtcem.

7.5 PRIMERJAVA UPORABE IN NEUPORABE PORTFOLIA V POVEZAVI S SPREMLJANJEM OTROKOVEGA NAPREDKA NA RAZLIČNIH PODROČJIH UČENJA

R5: Ali starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica uporablja portfolio, in drugega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da jim razgovor z vzgojiteljico ob uporabi otrokovega portfolia omogoča kakovostnejše spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih otrokovega učenja kot razgovor o otroku z vzgojiteljico, ki pri svojem delu ne uporablja portfolia?

H5: Starši, ki imajo enega otroka vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega otroka pa v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da jim razgovor z vzgojiteljico ob uporabi portfolia omogoča kakovostnejše spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja.

»Pogovor o mojem otroku z vzgojiteljico ob uporabi portfolia mi omogoča kakovostnejše spremljanje njegovega napredka na različnih področjih učenja kot razgovor o mojem otroku z
--

vzgojiteljico, ki pri svojem delu ne uporablja portfolia«							
Ocena 3 (nisem odločen)		Ocena 4 (strinjam se)		Ocena 5 (močno se strinjam)		Skupaj	
f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)
1	1,96	10	19,61	40	78,43	51	100,0

Tabela 7: Ocena staršev o spremljanju otrokovega napredka na različnih področjih učenja

$$\chi^2 = 49,059; g = 2; \alpha = 0,000$$

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,000$. Hipotezo enake verjetnosti zavrnamo s tveganjem, manjšim kot 0,0 %. Sprejememo nasprotno hipotezo. Dokazali smo, da vsi odgovori v množici niso enako pogosti. Peta hipoteza, ki pravi, da starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega otroka pa v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu ne uporablja portfolia, menijo, da jim razgovor z vzgojiteljico ob uporabi portfolia omogoča kakovostnejše spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja, je tako sprejeta.

Med anketiranimi starši je bilo le 51 (39,84 %) takih, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica uporablja portfolio, in drugega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia.

Velika večina (78,43 %) anketiranih staršev, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega otroka pa v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu ne uporablja portfolia, se s trditvijo »Pogovor o mojem otroku z vzgojiteljico ob uporabi portfolia mi omogoča kakovostnejše spremljanje njegovega napredka na različnih področjih učenja kot razgovor o mojem otroku z vzgojiteljico, ki pri svojem delu ne uporablja portfolia« močno strinja. Slaba petina anketiranih staršev (19,61 %) anketirancev se s trditvijo strinja, kar je v primerjavi z deležem anketirancev, ki se s trditvijo močno strinjajo, precej malo. Le en anketiranec (1,96 %) pa je bil pri tej trditvi neodločen. Nihče izmed anketiranih staršev, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega otroka pa v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu ne uporablja portfolia, se s trditvijo »Pogovor o mojem otroku z vzgojiteljico ob uporabi portfolia mi omogoča kakovostnejše spremljanje njegovega napredka na različnih področjih učenja, kot razgovor o

mojem otroku z vzgojiteljico, ki pri svojem delu ne uporablja portfolia« ne strinja ali močno ne strinja, zato podatkov v Tabeli 7 nismo navedli.

Anketirani starši, ki so odgovarjali na zadnja štiri vprašanja imajo izkušnje tako z uporabo portfolia v vrtcu, kot tudi z neuporabo le-tega, zato so po mojem mnenju ti rezultati ankete realni pokazatelj tega, da oblikovanje otrokovega portfolia v vrtcu vpliva na kakovostnejše spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja.

7.6 PRIMERJAVA UPORABE IN NEUPORABE PORTFOLIA V VRTCU V POVEZAVI S POGOVOROM Z VZGOJITELJICO O OTROKU

R6: Ali starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica uporablja portfolio, in drugega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da jih pogovor z vzgojiteljico, ki uporablja portfolio, dodatno spodbuja, da pomagajo otroku na različnih področjih učenja?

H6: Starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica uporablja portfolio, in drugega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da jih pogovor z vzgojiteljico ob uporabi portfolia dodatno spodbuja, da pomagajo otroku na različnih področjih učenja.

»Razgovor o mojem otroku z vzgojiteljico, ki pri svojem delu uporablja portfolio, me bolj spodbuja k spremljanju njegovega napredka na različnih področjih učenja kot razgovor z vzgojiteljico, ki pri svojem delu ne uporablja portfolia«							
Ocena 3 (nisem odločen)		Ocena 4 (strinjam se)		Ocena 5 (močno se strinjam)		Skupaj	
f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)
1	1,96	17	33,33	33	64,71	51	100,0

Tabela 8: Ocena staršev o spodbudi k spremljanju otrokovega napredka na različnih področjih učenja

$$\chi^2 = 30,118; g = 2; \alpha = 0,000$$

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,000$. Hipotezo enake verjetnosti zavrnilo s tveganjem, manjšim kot 0,0 %. Sprejmemo nasprotno hipotezo. Dokazali smo, da vsi odgovori v množici niso enako pogosti. Rezultati kažejo, da šesto hipotezo, ki pravi, da starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica uporablja portfolio in drugega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da jih pogovor z vzgojiteljico ob uporabi portfolia dodatno spodbuja, da pomagajo otroku na različnih področjih učenja, sprejmemo.

S trditvijo »Razgovor o mojem otroku z vzgojiteljico, ki pri svojem delu uporablja portfolio, me bolj spodbuja k spremljanju njegovega napredka na različnih področjih učenja kot razgovor z vzgojiteljico, ki pri svojem delu ne uporablja portfolia« se večina (64,71 %) staršev, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega otroka pa v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu ne uporablja portfolia, močno strinja. Z dano trditvijo se strinja 33,33 % anketiranih staršev. Med njimi je bil le en (1,96 %) anketiranec, ki je neodločen, ali se s trditvijo strinja ali ne, medtem ko med njimi ni bilo nobenega, ki se s trditvijo ne bi strinjal ali močno ne bi strinjal, zato teh podatkov v Tabeli 8 nismo prikazali.

Glede na to, da se veliko anketiranih staršev, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica uporablja portfolio, in drugega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, s trditvijo strinja, večina celo zelo močno strinja, lahko sklepamo, da vzgojiteljica s pomočjo uporabe in oblikovanjem otrokovega portfolia, starše spodbuja k spremljanju napredka njihovih otrok na različnih področjih učenja. Starši tako s pomočjo vzgojiteljice in njene uporabe portfolia pri svojem delu dobijo pomembne informacije o otroku in njegovem napredku na različnih področjih učenja, zato lahko starši še dodatno pripomorejo k otrokovemu napredku na različnih področjih učenja.

7.7 PRIMERJAVA UPORABE IN NEUPORABE PORTFOLIA V VRTCU V POVEZAVI Z VPOGLEDOM V IZVAJANJE VZGOJNEGA DELA V ODDELKU

R7: Ali starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica uporablja portfolio, in drugega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da imajo boljši vpogled v izvajanja vzgojnega dela v oddelku, kjer vzgojiteljica, pri svojem vzgojno-izobraževalnem delu uporablja portfolio?

H7: Starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega pa vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da imajo boljši vpogled v izvajanja vzgojnega dela v oddelku, kjer vzgojiteljica, pri svojem vzgojno-izobraževalnem uporablja portfolio.

»V oddelku vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio imam boljši vpogled v izvajanje vzgojnega dela«							
Ocena 3 (nisem odločen)		Ocena 4 (strinjam se)		Ocena 5 (močno se strinjam)		Skupaj	
f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)
1	1,96	8	15,69	42	82,35	51	100,0

Tabela 9: Primerjava kakovosti vpogleda v izvajanje vzgojnega dela glede na uporabo portfolia v vrtcu

$$\chi^2 = 56,588; g = 2; \alpha = 0,000$$

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,000$. Hipotezo enake verjetnosti zavrnamo s tveganjem, manjšim kot 0,0 %. Sprejmemo nasprotno hipotezo. Dokazali smo, da vsi odgovori v množici niso enako pogosti. Glede na rezultate χ^2 -preizkusa sprejmemo sedmo hipotezo, ki pravi, da starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega pa vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da imajo boljši vpogled v izvajanja vzgojnega dela v oddelku, kjer vzgojiteljica, pri svojem vzgojno-izobraževalnem uporablja portfolio.

S trditvijo »V oddelku vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, imam boljši vpogled v izvajanje vzgojnega dela« se anketirani starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelk vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega pa vključenega v oddelk vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu ne uporablja portfolia, v velikem deležu (82,35 %) močno strinjajo. Osem (15,69 %) anketirancev se s trditvijo strinja, neodločen pa je bil le en (1,96 %) anketiranec. Tudi pri tej trditvi se nihče izmed anketiranih staršev ne strinja ali močno ne strinja, zato teh podatkov v Tabeli 9 nismo prikazali.

Dober vpogled staršev v izvajanje vzgojnega dela je zelo pomemben, saj je to osnova za dobro sodelovanje med starši in vzgojiteljico, seveda pa lahko le na tak način starši sledijo dogajanju v vrtcu, ki ga lahko dopolnijo tudi z izvajanjem različnih dejavnosti tudi v domačem okolju.

7.8 PRIMERJAVA UPORABE IN NEUPORABE PORTFOLIA V POVEZAVI S SODELOVANJEM Z VZGOJITELJICO

R8: Ali starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelk vrtca, kjer vzgojiteljica uporablja portfolio, in drugega otroka, vključenega v oddelk vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da je kakovost sodelovanja z vzgojiteljico, ki uporablja portfolio boljša?

H8: Starši, ki imajo enega otroka vključenega v oddelk vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega pa vključenega v oddelk vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da z vzgojiteljico, ki uporablja portfolio, bolje sodelujejo.

»Z vzgojiteljico, ki pri svojem delu uporablja portfolio, sodelujem bolje kot z vzgojiteljico, ki pri svojem delu ne uporablja portfolia«					
Ocena 4 (strinjam se)		Ocena 5 (močno se strinjam)		Skupaj	
f	f (%)	f	f (%)	f	f (%)
14	27,45	37	72,55	51	100,0

Tabela 10: Primerjava sodelovanja med starši in vzgojiteljico v vrtcu glede na uporabo portfolia v vrtcu

$$\chi^2 = 10,373; g = 1; \alpha = 0,001$$

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,001$. Hipotezo enake verjetnosti zavrnilo s tveganjem 0,1 %. Sprejmemo nasprotno hipotezo. Dokazali smo, da vsi odgovori v množici niso enako pogosti. Hipoteza, ki pravi, da starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega pa vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da z vzgojiteljico, ki uporablja portfolio, bolje sodelujejo, je sprejeta.

Večina (72,55 %) anketiranih staršev, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica uporablja portfolio in drugega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, se s trditvijo »Z vzgojiteljico, ki pri svojem delu uporablja portfolio, sodelujem bolje, kot z vzgojiteljico, ki pri svojem delu ne uporablja portfolia« močno strinja, ostali, to je 14 (27,45 %) anketirancev pa se s trditvijo strinja. Nihče izmed anketiranih staršev pri dani trditvi ni bil neodločen, prav tako se tudi nihče s to trditvijo ne strinja ali močno ne strinja, zato teh podatkov v Tabeli 10 nismo navedli. Ti rezultati so zelo spodbudni, saj je dobro sodelovanje med starši in vzgojiteljico zelo pomembno za otrokovo dobro počutje v vrtcu, za njegov napredek na različnih področjih učenja in ne nazadnje tudi za komunikacijo med starši in vzgojiteljico, saj lahko le na tak način obe strani izmenjujeta informacije o otroku in njegovem napredovanju na različnih področjih učenja.

8. SKLEP

Otrok velik del svojega življenja preživi v vrtcu, zato morajo starši in vzgojiteljica poskrbeti, da se otrok v njem dobro počuti, saj bo lahko le tako z veseljem obiskoval vrtec in optimalno napredoval na različnih področjih učenja. Pri tem jim je lahko v pomoč uporaba portfolia v vrtcu, saj nudi prednosti za vse tri partnerje v procesu učenja, za otroka, vzgojiteljico in starše.

Portfolio smo v diplomskem delu definirali kot instrument za dokumentiranje in spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja. Omogoča kakovostno spremljanje individualnega napredka vsakega otroka, kar izboljšuje kakovost vsakdanje vzgojne prakse v vrtcu. Njegov cilj je pripraviti optimalne pogoje za kakovostno učenje otroka, poleg tega pa omogoča kakovostnejšo vključenost staršev v življenje otroka v vrtcu in kakovostnejše načrtovanje ter izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela vzgojiteljice. Portfolio v vrtcu nastaja s pomočjo otroka, vzgojiteljice in staršev, in sicer se oblikuje ves čas otrokovega obiskovanja vrtca. V ta namen mora vzgojiteljica najprej utemeljiti 'notranjo filozofijo' portfolia, nato pa zbirati otrokove vzorce izdelkov in fotografije, pisati dnevnik, intervjuvati otroka, si sistematično zapisovati anekdote, pripravljati opisna sporočila o otrokovem napredku v določenem času in pa organizirati srečanja z otrokom in starši ter staršem poročati o napredku otroka na različnih področjih učenja. Pri tem je zelo pomembno sodelovanje med vzgojiteljico in starši. Uporaba portfolia v vrtcu lahko izboljšuje sodelovanje med otrokom, vzgojiteljico in starši ter pripomore k boljši komunikaciji med njimi. Vzgojiteljica pa mora pri oblikovanju portfolia v vrtcu upoštevati načela in cilje Kurikuluma za vrtce (1999), poleg tega pa ji je kurikulum tudi v pomoč, saj ji omogoča kakovostno načrtovanje, izvedbo in vrednotenje vzgojno-izobraževalnega procesa.

V empiričnem delu smo preverjali, ali se mnenja staršev o kakovosti vpogleda v vzgojiteljico izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela in kakovosti sodelovanja z vzgojiteljico razlikujejo glede na to, ali vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio ali ne. Preverjali smo tudi, ali se mnenja staršev o tem, da jih pogovor z vzgojiteljico o otroku spodbuja, da dodatno pomagajo otroku na različnih področjih učenja, razlikujejo glede na to, ali vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio ali ne. Poleg tega smo anketirali tudi starše, ki imajo enega otroka vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega otroka pa vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri

svojem delu portfolia ne uporablja. Tako smo ugotavljali, kaj o uporabi portfolia v vrtcu menijo anketirani starši, ki imajo izkušnje z obema načinoma dela v vrtcu, torej z uporabo in neuporabo portfolia v vrtcu.

Ugotovili smo, da med anketiranimi starši otrok, ki imajo v vrtcu oblikovan portfolio, in starši otrok, ki v vrtcu nimajo oblikovanega portfolia, obstajajo razlike v oceni kakovosti spremljanja otrokovega napredka na različnih področjih učenja. Spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja je pomembno za starše in vzgojiteljico, saj le tako lahko vedo, na katerih področjih otrok potrebuje še dodatno pomoč. Kot kažejo rezultati empiričnega dela diplomskega dela, lahko portfolio v vrtcu po mnenju anketiranih staršev pripomore k boljši kakovosti spremljanja otrokovega napredka na različnih področjih učenja. Zato menimo, da bi se v prihodnosti čim več vzgojiteljic odločalo za tak način spremljanja otrokovega napredka v vrtcu.

V empiričnem delu smo ugotovili, da pogovor anketiranih staršev z vzgojiteljico ne deluje spodbujevalno na starše, da bi otroku nudili dodatno pomoč na različnih področjih učenja, ne glede na to, ali ima otrok v vrtcu oblikovan portfolio ali ne, zato o povezanosti med pogovorom o otroku z vzgojiteljico in dodatni pomoči staršev otroku na različnih področjih učenja ne moremo trditi ničesar. Kljub temu da rezultati empiričnega dela ne kažejo povezanosti med uporabo portfolia v vrtcu in dodatni pomoči staršev otroku na različnih področjih učenja, menimo, da oblikovanje portfolia pripomore k temu, da starši bolje spoznajo svojega otroka in spremljajo njegov napredek na različnih področjih učenja, na podlagi tega pa mu lahko nudijo pomoč na področjih, ki so se izkazala kot pomoči potrebna.

Tudi naše tretje hipoteze, ki pravi, da starši otrok, ki imajo oblikovan portfolio, ocenjujejo, da imajo boljši vpogled v vzgojiteljičino izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela kot starši otrok, ki nimajo oblikovanega portfolia, nismo mogli sprejeti, saj je bilo tveganje preveliko, zato o odgovorih v osnovni množici ne moremo trditi ničesar.

Potrdili pa smo našo četrto hipotezo, ki pravi, da starši otrok, ki imajo v vrtcu oblikovan portfolio, ocenjujejo, da imajo boljši odnos z vzgojiteljico kot starši otrok, ki v vrtcu nimajo oblikovanega portfolia. Uporaba portfolia v vrtcu pripomore k rednejši komunikaciji med vzgojiteljico in starši, bolj pogosto si izmenjujejo informacije o otroku, kot bi si jih, če vzgojiteljica pri svojem delu ne bi uporabljala portfolia in posledično so tudi odnosi med

vzgojiteljico in starši kakovostnejši. Dobri odnosi med vzgojiteljico in starši imajo velik pomen za otrokovo dobro počutje v vrtcu, zato je pomembno, da se tako vzgojiteljica kot starši trudijo imeti čim boljše medsebojne odnose.

Prav tako smo sprejeli tudi našo peto hipotezo, ki pravi, da starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega otroka pa v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu ne uporablja portfolia, menijo, da jim razgovor z vzgojiteljico ob uporabi portfolia omogoča kakovostnejše spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja. S pomočjo uporabe portfolia v vrtcu lahko vzgojiteljica pokaže otrokove izdelke, ki jih vstavlja v portfolio, in tako staršem na primeru pokaže, na katerih področjih otrok napreduje hitreje in na katerih počasneje.

Potrdili smo tudi našo šesto hipotezo, ki pravi, da starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica uporablja portfolio, in drugega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da jih pogovor z vzgojiteljico ob uporabi portfolia dodatno spodbuja, da pomagajo otroku na različnih področjih učenja. S tem, ko se starši ob pregledovanju otrokovega portfolia z vzgojiteljico, na lastne oči prepričajo o otrokovem napredku na različnih področjih učenja, mu lahko skupaj z vzgojiteljico pomagajo napredovati na področjih, kjer otrok potrebuje dodatno pomoč.

Sprejeli smo tudi našo sedmo hipotezo, ki pravi, da starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega pa vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da imajo boljši vpogled v izvajanja vzgojnega dela v oddelku, kjer vzgojiteljica pri svojem vzgojno-izobraževalnem uporablja portfolio.

Hipoteza, ki pravi, da starši, ki imajo enega otroka, vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, drugega pa vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia, ocenjujejo, da z vzgojiteljico, ki uporablja portfolio, bolje sodelujejo, je bila sprejeta.

Menimo, da rezultati našega empiričnega dela kažejo na to, da uporaba portfolia v vrtcu smiselna, saj vzgojiteljicam omogoča spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja in omogoča doseganje ciljev Kurikuluma za vrtce (1999). Menimo, da uporaba

Ažman, A.: Uporaba portfolia v procesu sodelovanja med vzgojiteljico v vrtcu in starši

portfolia v vrtcu vzgojiteljici omogoča, da vsakega otroka obravnava kot individualno osebo, ki ji prilagaja načine dela in učenja v vrtcu, pri tem pa ima uporaba portfolia v vrtcu pozitivne učinke na sodelovanje med vzgojiteljico in starši.

9. LITERATURA

9.1 KNJIŽNI VIRI

De Fina Allan, A. (1992). *Portfolio assessment: getting started*. New York: Scholastic Professional Books.

Jasmine, J. (1999). *Portfolio planner : a step-by-step guide to portfolio assessment*. Westminster: Teacher Created Materials

Juriševič, M. (2007). *Praktično pedagoško usposabljanje: vodenje portfolia*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Katz, L. G., Chard, S. C. (1996). *The contribution of documentation to the quality of early childhood education*. Clearinghouse on elementary and early childhood education urbana IL.

Kroflič, R. (2001). Temeljne predpostavke, načela in cilji kurikula za vrtce. V: L. Marjanovič Umek (ur.). *Otrok v vrtcu – priročnik h kurikulu za vrtce*. Maribor: Založba obzorja.

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Paulson, F. Leon, Paulson, Pearl R. in Meyer, Carol A. (1991). What makes Portfolio a Portfolio. V: *Reader in Psychology and Education*, Elliot/Kratochwill, 1994, Iowa; USA, str. 307–309.

Razdevšek Pučko, C. (1996). Mapa učenčevih izdelkov kot oblika spremljanja pri opisnem ocenjevanju. *Pedagoška obzorja*, 11, št. 5/6, str. 193–204.

Razdevšek Pučko, C. (1999). *Opisno ocenjevanje*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Reynolds, N. (2000). *Portfolio teaching: a guide for instructors*. Boston; New York: Bedford/St.Martin's.

Ažman, A.: Uporaba portfolia v procesu sodelovanja med vzgojiteljico v vrtcu in starši

Sagadin, J. (1993). *Poglavja iz metodologije pedagoškega raziskovanja*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

Shaklee, B. D. (1997). *Designing and using portfolios*. Boston, London, Toronto, Sydney, Tokyo, Singapore: Allyn and Bacon.

Shores, E. in Grace, C. (1998). *The portfolio book: a step-by-step guide for teachers*. Beltsville : Gryphon House.

Sentočnik, S. (1999). Porfolio, instrument za procesno vrednotenje učenčevega in učiteljevega dela. *Vzgoja in izobraževanje*, 30, št. 3, str. 15–20.

Sentočnik, S. (2001). Portfolio je zmeraj zgodba o uspehu! *Šport mladih: revija za šport otrok in mladine*, 9, št. 68, str. 44.

Sentočnik, S. (2004). Portfelj kot alternativna oblika vrednotenja učenčevega napredka – možnost njegove uporabe v slovenskih šolah. *Sodobna pedagogika*, 55, št. 1, str. 70–91.

Stritar, U. in Sentočnik, S. (2006). *Otrokov portfolio v vrtcu*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Šajn Stjepić, M. (2002). Portfolio v praksi. *Vzgoja in izobraževanje*, 33, št. 3, str. 36–38.

Šifer – Janič, A. In Napokoj, M. (2001). Portfolio – nova učna metoda. *Geografija v šoli*, 9, št. 3, str. 31–41.

Škarič, J. (2003). Učitelj in učenec (odrasli in otrok v vrtcu) – soustvarjalca učnega procesa. *Vzgoja in izobraževanje*, 34, št. 3, str. 19–21.

Škarič, J., Dolničar, N. (2003). Portfolio v vrtcu. *Šolsko svetovalno delo*, 9, št. 3/4, str. 37–43.

Tavzes, M. idr. (2002). *Veliki slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Ažman, A.: Uporaba portfolia v procesu sodelovanja med vzgojiteljico v vrtcu in starši

Trop, M. (2003). Portfolio v vrtcu. *Vzgojiteljica: revija za dobro prakso v vrtcih*, 5, št. 2, str. 18–19.

Verbinc, F. (1979). *Slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

9.2 ELEKTRONSKI VIRI

Domicelj, M., Ferjančič, J., Pavlovič, Z. (1996). *Kodeks etničnega ravnanja v vrtcu. Sekcija za predšolsko pedagogiko*. Dostopno na: http://www.vrtecng.si/Dokumenti/Dokumenti/Kodeks_eti%C4%8Dnega_ravnanja_v_vrtcih_1996.pdf (pridobljeno 16. 10. 2012).

Hohnjec D. (2011). *E- portfolio otroka v vrtcu in uporaba računalnika z občutljivim zaslonom*. Ministrstvo za šolstvo in šport. Dostopno na: www.sirikt.si/fileadmin/sirikt/dokumenti/2011/.../291_Hohnjec.ppt (pridobljeno 2. 11. 2012).

(pridobljeno 28. 2. 2012).

Kernan, M. (2012). *Parental involvement in early learning. International child development initiatives Leiden on behalf of Bernard van Leer Foundation, the Hague*. Dostopno na: http://www.bernardvanleer.org/files/Parental_involvement_in_early_learning.pdf (pridobljeno 24. 10. 2012).

Kobal, M. (2009). *Spremljanje otrokovega razvoja v procesu izboljševanja socialne kompetence*. Dostopno na: <http://www.vrtec-zarja.si/Dokumenti/Socialna%20kompetenca.pdf> (pridobljeno 4. 11. 2012).

Mihalj, M. (2009). *Vrtec Škofljica in Lavrica. Portfolio otroka*. Dostopno na: http://vrtec-skofljica-lavrica.si/index.php?option=com_content&view=article&id=134&Itemid=211 (pridobljeno 2. 11. 2012)

Ažman, A.: Uporaba portfolia v procesu sodelovanja med vzgojiteljico v vrtcu in starši

Račič, J. (2010). *Portfolio (listovnik) otroka v vrtcu. Vrtec Ringaraja*. Dostopno na: http://www.osartice.si/v2/vrtec_ringaraja/vrtec_projekti/1224-portfolio-listovnik-otroka-v-vrtcu.html (pridobljeno 2. 11. 2012).

Vrtec Ravne na Koroškem (2011). Portfolio za otroke prvega starostnega obdobja. Dostopno na: http://www.vrtec-ravne.si/index.php?option=com_content&view=article&id=50&Itemid=59 (pridobljeno 4.11.2012).

Vrtec Rogaška Slatina. Portfolio v vrtcu (2006). Dostopno na: <http://www.v-rogaska.ce.edus.si/portfolio.htm> (pridobljeno 2. 11. 2012).

Zakon o vrtcih (2005). Dostopno na: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=58651> (pridobljeno 16. 10. 2012).

10. PRILOGE

10.1 VPRAŠALNIK

Pozdravljeni! Sem Ajda Ažman, absolventka pedagogike na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. V sklopu diplomskega dela raziskujem pogled staršev na uporabo portfolia v vrtcu. **Portfolio** je osebna mapa otroka, v kateri je dokumentiran otrokov proces učenja, sestavljen pa je iz kronološko urejenih dokazil (npr. fotografije, izdelki otrok, anekdote ...) o napredku otroka na različnih področjih njegovega učenja.

Prosim Vas, da odgovorite na naslednja vprašanja in mi tako pomagate pri raziskavi. Pri spodaj navedenih vprašanjih prosim obkrožite ustrezen odgovor. Anketa je anonimna in podatke bom uporabila izključno za namene diplomskega dela. Že vnaprej najlepša hvala!

1. Ali vzgojiteljica v oddelku vrtca, ki ga obiskuje Vaš otrok ob pogovoru o Vašem otroku uporablja portfolio?
 - a.) Da
 - b.) Ne

Naslednjih pet vprašanj je sestavljenih tako, da pri napisani trditvi izberete oceno glede na to, kako močno se z dano trditvijo strinjate. Pri tem ocene pomenijo:

- 1 – močno se ne strinjam,
- 2 – ne strinjam se,
- 3 – nisem odločen,
- 4 – strinjam se,
- 5 – močno se strinjam.

2. Pogovor o mojem otroku z vzgojiteljico mi omogoča kakovostno spremljanje otrokovega napredka na različnih področjih učenja.

1 2 3 4 5

3. Pogovor o mojem otroku z vzgojiteljico me dodatno spodbuja, da pomagam otroku na različnih področjih učenja.

1 2 3 4 5

4. Pogovor z vzgojiteljico o mojem otroku mi omogoča dober vpogled v vzgojiteljičino izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela.

1 2 3 4 5

5. Z vzgojiteljico v vrtcu imam dober odnos.

1 2 3 4 5

6. Ali imate otroka, ki je vključen v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica pri vzgojno-izobraževalnem delu uporablja portfolio in drugega otroka vključenega v oddelek vrtca, kjer vzgojiteljica ne uporablja portfolia?

a.) Da

b.) Ne

Če ste na zgornje vprašanje odgovorili pritrdilno, Vas prosim, da odgovorite na naslednja štiri vprašanja. V nasprotnem primeru se Vam zahvaljujem za sodelovanje.

7. Pogovor o mojem otroku z vzgojiteljico ob uporabi portfolia mi omogoča kakovostnejše spremljanje njegovega napredka na različnih področjih učenja kot razgovor o mojem otroku z vzgojiteljico, ki pri svojem delu ne uporablja portfolia.

1 2 3 4 5

8. Razgovor o mojem otroku z vzgojiteljico, ki pri svojem delu uporablja portfolio, me bolj spodbuja k spremljanju njegovega napredka na različnih področjih učenja kot razgovor z vzgojiteljico, ki pri svojem delu ne uporablja portfolia.

1 2 3 4 5

9. V oddelku vrtca, kjer vzgojiteljica pri svojem delu uporablja portfolio, imam boljši vpogled v izvajanje vzgojnega dela.

1 2 3 4 5

10. Z vzgojiteljico, ki pri svojem delu uporablja portfolio, sodelujem bolje kot z vzgojiteljico, ki pri svojem delu ne uporablja portfolia.

1

2

3

4

5